

ŽELEZAR

GLASILO KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, 1. SEPTEMBRA 1962

STEVILKA 35/IV

Stroški vzdrževanja in odlitki v železarni

Nov način odvažanja pepela

Zaradi začetka del za novo voz usposobljen, odpadlo mazutno postajo pri martinarni je bilo treba spremeniti dosednji način odvažanja pepela z generatorjev. Tako ga sedaj odvažajo na haldo z normalnotirnimi visokostenskim vozovi, kjer jih razloži motorna dvigala. Prometni oddelek pa namerava za odvažanje pepela uporabiti poseben vsipni normalnotirni voz, ki so ga že koristno uporabljali ob izkopu pri gradnji jam za depozit rude na rudnem dvoru. Tako bo razkladanje še hitrejše in cenejše, saj bo. brž ko bo vsipni normalnotirni

voz usposobljen, odpadlo razkladanje z dvigali. Vzporedno s tem so spremenili tudi dovoz pepela v martinarno. Martinarna potrebuje dne v okrog 3 m³ pepela, ki so ga delavci dovažali z generatorjev s samokolnicami. Tako sedaj dobiva martinarna dnevno po en ozkotirni prečni voz direktno z Javornika, od koder ga v teh vozovih dovažajo v nasip halde. Tako imajo delavci martinarne spet manj fizičnega dela, saj jim ni treba več dovažati pepela s samokolnicami.

Branko Blenkuš

Zasedal je ODS visokih peči

V juliju večja poraba vsipnega koksa

Na V. redni seji DS EE visokih peči smo obravnavali finančno in tehnično poročilo za I. polletje in mesec julij 1962.

Iz polletnega poročila je razvidno, da so VP proizvedle v tem obdobju 65.040 ton surovega železa, kar je za 1.540 ton več kot predvideval načrt ali 102,4 %. Skladno z zvišanjem proizvodnje se je znižala poraba koksa na 985,05 kg/t grodlja, kar je

za 48,57 kg/t manj od lanskega povprečja. Dobre dosežke v tem obdobju je omogočila predelava kvalitetnih uvoznih rud in smo zato povečali izplen iz celokupnega vsipa za 1,15 % v primerjavi s povprečjem 1961.

Ker pa finančni načrt za 1962 ni predvideval porabe večjih količin uvoznih rud, ki so dražje od domačih surovin in prihranek na koksu ni pokrili v celoti stroškov za dražjo uvozno rudo, izkazuje obrat kljub dobremu delu v I. polletju finančno 54.337.000 zvišanja. V kamnolomu izkazuje v tem času zaradi višje proizvodnje znižanje stroškov za 23.745.000 in na apnenicah za 2.959.000. Po izravnavi stroškov vseh oddelkov VP izkazuje obrat še vedno 27.632.000 zvišanja.

Ker bodo surovine v II. polletju precej slabše od surovin, ki smo jih rabili v I. polletju (manj uvozne rude), bodo tudi rezultati proizvodnje slabši, kar dokazuje že proizvodnja v juliju, ko smo dosegli le 10.556,6 ton grodlja, kar je za 293,4 ton manj od planske količine ali 97,3 %. Vzporedno s slabšim vložkom je nižji tudi izplen iz celokupnega vsipa - 37,45 odstotkov, kar je vplivalo tudi na zvišanje porabe vsipnega koksa, ki se je povečala na 1.027,15 kg/t in je le za 2,85 kg/t manjša od planske količine.

Slabše delo zaradi poslabšanega vložka in nasedlin v peči št. I se je odrazilo tudi na finančnih rezultatih obrata, saj smo v tem mesecu dosegli pri proizvodnji grodlja

(Dalje na 3.str.)

nje dela v livarni, takoj po odobritvi pa hočejo vsi že opravljeno delo, kar je praktično mogoče izvesti samo z nadurami.

Torej bo treba tudi v teh primerih več elastičnosti, da ne bomo sami sebi zviševali proizvodnih stroškov, ki so že zaradi objektivnih vzrokov dovolj visoki. Iz teh razlogov je potrebno, da obrati ugotavljajo svoje potrebe po odlitkih sproti in le-te enakomerno naročajo.

Eno izmed važnih vprašanj, ki bi jih vzdrževalci lahko rešili, so odgovarjajoči načrti. Obrati posamezne strojne dele še prilagajajo uporabi v obratu, zato nastopajo pri ponovnem naročanju odstopanja v dimenzijah, ker obrat originalnega načrta po spremembi strojnega dela ni popravil. To vprašanje je zelo pereče in povzroča dostikrat odstopanja, izmešek in nepotrebne stroške zaradi ponovne izdelave. Vsekakor je kritika v takih primerih upravičena, le

(Dalje na 2. str.)

V zadnjih mesecih se odnosi v gospodarjenju v našem podjetju vedno bolj zaostrujejo, s ciljem, da bi povečali proizvodnjo, izboljšali kvaliteto, povečali realizacijo in znižali proizvodne stroške.

Ce kritično pregledamo naše delo, lahko ugotovimo, da nismo vedno dovolj dosledni, da svoje delo ne opravimo tako, kot ga zahteva položaj, da pride pri tem do gospodarske škode, čeprav še niso izkoriščene vse rezerve, ki nam omogočajo delati še bolj gospodarno.

Zrno na zrno, kamen na izdelave modela, formanja, kamen...

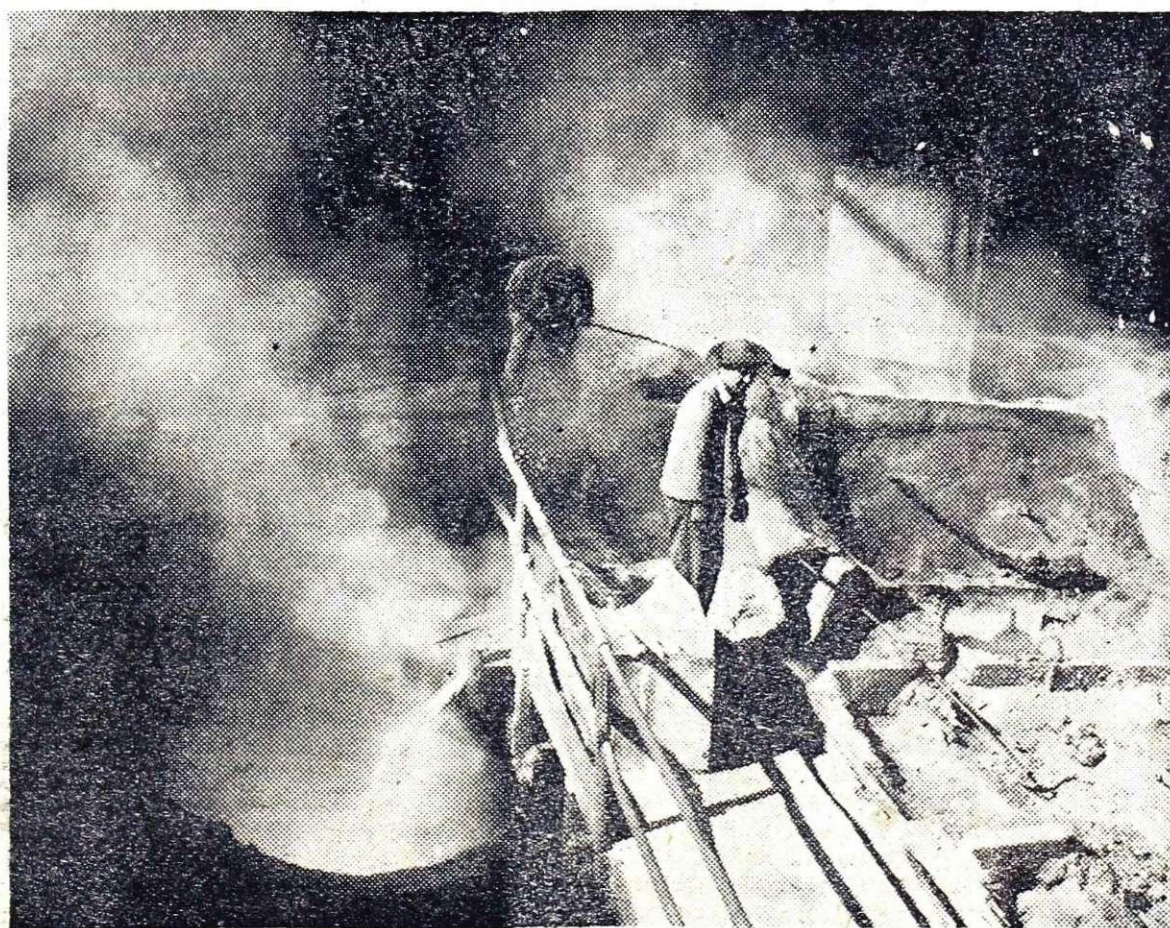
Konkretno bi lahko analizirali v tem smislu vsak obrat, toda omejimo se le na nekaj problemov v livarni, ki oskrbuje obrate našega podjetja z odlitki iz jekla, sive litine in barvnih kovin. Analiza nam pokaže, da tudi v livarni nastopajo tako objektivne, kot subjektivne težave. Objektivnih težav ne bi navajali, ker se javljajo tudi v najboljše organizirani proizvodnji in jih lahko odstranimo običajno le z večjimi finančnimi sredstvi. Pomembnejše pa so subjektivne težave, ki jih v danih pogojih laže premagujemo in jih zaradi važnosti ne smemo zanemariti.

Naj navedemo nekaj takih težav:

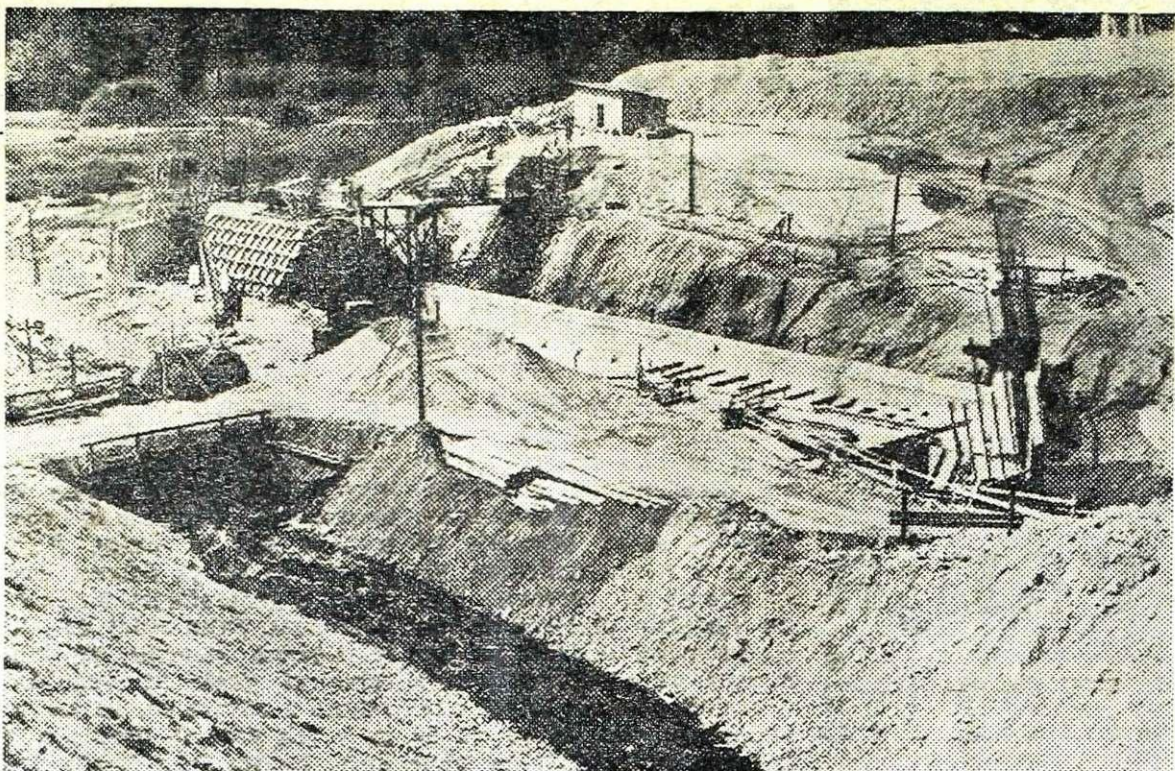
Dostikrat posamezni vzdrževalci iz drugih obratov naročajo razne odlitke z rokom »takoj«. Po našem mnenju je to opravičljivo le, če je zaradi višje sile prišlo do zloma strojnega dela, ki ga je treba nadomestiti z novim odlitkom. Praksa pa kaže, da mnogokrat naročajo s takim rokom tudi, kadar je nek del ob remontu treba vgraditi, ni ga pa še nihče naročil, ker tega ni predvidel. V takem primeru je pri najboljši volji zelo težko vsem ustreči, ker bo zaradi takega načina naročanja moral počakati na odlitek drug naročnik, ki je naročilo pravočasno oddal.

Zaradi tega nujno narašča število nadur, za katere vemo, da so ob normalnem poteku dela le malo ali celo nepotrebne. Da to ne vpliva pozitivno na znižanje stroškov, vsi prav dobro vemo.

To vprašanje bi lahko uspešno rešili s pravočasnim predvidevanjem potreb in naročanjem odlitkov, pri čemer je tudi kvalitetno vprašanje lažje reševati. Pravočasno naročanje zahteva tudi tehnološka pot od naročila,

V prvem polletju letos so imeli plavžarji zelo lepe uspehe pri svojem delu

Te dni so začeli z betoniranjem velikega oboka na prepustu čez potok Javornik. Z delom morajo zelo hiteti, da bi čimprej lahko začeli spet s prevažanjem materiala na nasip

Gradbena dela na Belškem polju

Lepo vreme omogoča, da zemeljska dela na Belškem polju dobro napredujejo. — Gradbena dela bi lahko potekala še hitreje, če bi bil prepust čez potok Javornik zgrajen in bi lahko nadaljevali s prevažanjem gradiva na nasip, ki bo povezoval obrate na Jesenicah z novimi valjarnami »Bela« na Belškem polju. Da ne bi prišlo do zastoja pri izkopu, so začeli pred kratkim že z napipavanjem platoja za II. fazo. Računajo, da bo prepust

čez potok Javornik zgrajen še v tem mesecu in da bodo štiri montažne hiše odstranjene že v prihodnjih dneh. S tem bo omogočeno hitreje napredovanje del. — Zvedeli smo tudi, da bodo še to jesen začeli z izgradnjo temeljev za stripper halo.

Že večkrat smo omenili, da je nasip za povezavo jeseniških obratov z Belškim poljem izrednega pomena, zato so tudi že začeli z izgradnjo temeljev za nadvoz, ki bo dolg 75 m. Vzporedno z izgradnjo nadvoza bodo začeli tudi z deli na priključkih za novi most čez Savo, tako da bo po vsej verjetnosti še to leto čezenj mogoč promet.

Iz tega je razvidno, da bo nadaljnji potek gradenj na Belškem polju v veliki meri odvisen od pravočasne izgradnje prepusta čez potok

Javornik, zato je razumljivo, da gradbeni delavci tudi hitijo, da bi delo čimprej opravili.

Stroški za vzdrževanje in odlitki v železarni

(Nadaljevanje s 1. str.)
da dostikrat ne pride do odgovornega mesta.

Iz zgornjih vrstic bi lahko napravili naslednje zaključke:

- naročanje odlitkov bo treba vskladiti s potrebami obrata, naročilo pa pravočasno izstaviti;
- zagotoviti bo treba pravočasno sredstva za kritje naročenih odlitkov;
- naročati bi morali po pregledanih in popravljenih načrtih.

Tudi letos na zagrebški velesejem

Razumevanje UO za upražili v oceno in izvedbo najvišeno in utemeljeno prošnjo avtorjev tehničnih izboljšav smatrajo novatorji in racionalizatorji kot priznanje za njihovo prizadevnost in delovni ter ustvarjalni polet. Z vsakoletne ekskurzije novatorjev, racionalizatorjev in avtorjev obratnih izboljšav na zagrebški velesejem so člani kolektiva prinesli veliko novosti, ki so jih uspešno in koristno uporabljali pri svojem delu.

Tudi letošnji zagrebški velesejem bo prikaz napredka in tehnike ter gospodarstva na vsem svetu. V ilustracijo naj povemo, da bo na velesejmu v Zagrebu razstavljalo svoje izdelke 35 držav iz Evrope, Severne in Južne Amerike, Azije in Afrike. Zanimivo je tudi, da se bodo letos prvič predstavili tudi razstavljavci iz Etiopije, Gvineje, Malija, Sudana in iz drugih afriških ter azijskih držav.

Letošnji zagrebški velesejem si bo ogledalo 45 avtorjev tehničnih izboljšav, ki so v minulem obdobju predlo-

žili v oceno in izvedbo najbolj koristne tehnične izboljšave. To ekskurzijo bodo novatorji in racionalizatorji združili tudi z družabnostjo in priliko izkoristili za medsebojno spoznavanje.

Z Jesenic bodo odpotovali v soboto, 16. septembra. Med potjo se bodo ustavili v Dolenjskih toplicah, na povratku iz Zagreba pa v Čateških toplicah, kot je to že običaj. Udeleženci ekskurzije v Zagreb so upravnemu odboru ter organom samoupravljanja hvaležni za razumevanje in pomoč ter zagotavljajo, da bodo z velesejma, ki je hkrati revija sodobne tehnike in gospodarstva, prinesli v naše obrate marsikaj koristnega, da bo tako proizvodnja hitrejša, kvalitetnejša, cenejša in bolj varna.

Dobro sodelovanje - znižanje stroškov

V obratu visoke peči so v drugi polovici avgusta izvedli generalno popravilo na portalnem žerjavu na rudnem dvoru v Hrenovici. Da ne bi prišlo do nepotrebne vozovne zamudnine (stojnine), je po pravočasnem predhodnem dogovoru nabavni oddelek za čas remonta odpovedal vso dobavo rude. — Tako so z deli začeli šele, ko so bili vsi prispeli vagoni že razloženi in novih ni bilo več na poti.

Dovoz rude je bil obnovljen šele po zaključenih delih in tako zaradi dobrega sodelovanja ni prišlo do vozovne zamudnine. Ta primer sodelovanja je vreden pohvale in posnemanja.

T. R.

Branko Blenkuš

ZAHVALA

Kolektivu prometnega oddelka se najlepše zahvaljujem za izkazano denarno pomoč v času moje dvomesečne bolezni.

Marija Klinar
promet

Tine Žen:

Kaj želimo doseči s spremembami v zdravstvenem zavarovanju

Namen reforme obstoječega sistema zdravstvenega zavarovanja je dvojen: prvič, spremeniti in izboljšati sedanje osnove, in drugič, dopolniti sistem z novo kategorijo zavarovancev, ki so bili do sedaj še izven obveznega socialnega zavarovanja — z obrtniki.

Sedanji sistem organizacije in financiranja zdravstvenega zavarovanja se je izoblikoval pred več leti. Zaradi nenagnjenega razvoja našega družbenega sistema je ta sistem zastarel in zacstal za razvojem družbenih odnosov. Medtem, ko lahko po eni strani ugotovimo postopno krepitev komun. ki dobivajo čedalje večje pristojnosti in vpliv na družbeno in ekonomsko dogajanje,

je socialno zavarovanje močno zastalo, saj je ostala tipična okrajna služba.

Tak položaj zahteva nujno določene spremembe za čim tesnejšo povezavo zdravstvenega zavarovanja z vsemi drugimi činitelji, ki lahko pripomorejo k njegovemu uspešnemu delu. Pri tem je treba misliti na zavarovance same, na organizacije zdravstvenega varstva, na organizacije in delodajavce, pri katerih so zavarovanci zaposleni in s tem na komuno kot celoto. Novi sistem si bo torej prizadeval okrepiti vlogo zavarovanca kot ustvarjalca skladov socialnega zavarovanja. Ta zainteresiranost ne sme nikoli prenehati in mora zajemati čas,

ko zavarovanec ustvarja sklade in tudi obdobje, ko nastopi zavarovalec kot koristnik zbranih sredstev.

NOV SISTEM ZAHTEVA VEČJO AKTIVNOST ZAVAROVANCEV

Novi sistem organizacije in financiranja zdravstvenega zavarovanja bo svoje spodbujanje zavarovanca k racionalni uporabi in skrbi za pravilno uporabo sredstev usmeril največ prav v čas gospodarske aktivnosti zavarovanca, čas, ko ta ustvarja sredstva za potrebe zdravstvenega varstva. Inicijativo in sodelovanje zavarovanca bomo dosegli predvsem s poglobitvijo njegovih samoupravnih pravic v normativnem smislu. Skupščina komunalne skupnosti zavarovancev bo namreč sama lahko določala višino stopnje prispevka za zdravstveno zavarovanje v okviru najvišje meje, ki jo je predpisala republika. S tako določeno prispevno stopnjo bo komunalna skupnost pokrivala svoje obveznosti do zdravstvenih zavodov, s katerimi bodo

zavodi za socialno zavarovanje v imenu skupnosti zavarovancev sklopali pogodbe za izpolnitev programov zdravstvenega varstva. Zaradi tega bo v prihodnje tesno sodelovanje samoupravnih organov soc. zavarovanja in zdrav. zavodov, in to že ob določanju samega programa, prav posebej pa ob njegovi realizaciji s pogodbo, postalo neogibna nujnost, brez katere si uspešnega dela nobene od obeh strani ne moremo zamisliti. Kakršno raven zdravstvenega varstva si bo komunalna skupnost zavarovancev postavila, upoštevaje možnosti komune, pri čemer ekonomske možnosti niso zadnjega pomena, tak obseg varstva bo uživala in tako perspektivo razvoja bo imela. Pozavarovanje v zdravstvenem zavarovanju, ki obstoja že sedaj, in ki že sedaj izravna objektivno nesorazmernosti v skladih, bo ostalo tudi še naprej. Opozoriti pa je treba na to, da pozavarovanje prav gotovo ne bo moglo izravnati tistih nesorazmerij, ki bodo nastala ne le iz subjektivnih razlogov, temveč tudi tistih, ki bodo posledica večjih stroškov zaradi ustvarjanja boljših pogojev na določenem območju (nove investi-

V evidencah gospodarskih organizacij se vodijo osnovna sredstva po nabavni vrednosti, vrednosti, ki je bila plačana ob nakupu. Ko se osnovna sredstva v proizvodnem procesu postopoma trošijo, se mora njihova vrednost v času, ki odgovarja njihovi življenjski dobi, nadoknaditi z doseženo proizvodnjo oziroma prodajo. To pomeni, da mora iztržek pri prodaji pokrivati ne samo porabljeni material in vloženo živo delo, ampak tudi del stroškov, ki smo jih imeli ob nakupu osnovnih sredstev. V življenjski dobi osnovnega sredstva mora torej iztržek, dosežen s prodajo proizvodov, nadoknaditi celotno vrednost, ki je bila vložena v nabavo osnovnega sredstva in s tem zagotoviti finančna sredstva za zamenjavo izrabljenega osnovnega sredstva.

0 pomenu revalorizacije osnovnih sredstev

strogo računsko administrativno in ne dopušča, da bi posamezne gospodarske organizacije komisijsko ugotavljale realno vrednost osnovnih sredstev. S tem so izločeni subjektivni momenti, ki bi nujno prišli do izraza pri komisijskem ocenjevanju in bi lahko prišlo do relativne nerealnosti ocene sredstev v posameznih gospodarskih organizacijah, kar bi imelo za posledico nerealnost instrumenta delitve presežne vrednosti z ozirom na vložena sredstva.

Predpisani način revalorizacije temelji na revalorizaciji iz leta 1953 z vsemi kasnejšimi popravki. Za sredstva, ki so bila nabavljena v poznejših letih, pa so za vsako leto nabave po posameznih skupinah osnovnih sredstev določeni količniki, ki predstavljajo indeks povečanja cen od tistega leta do danes. Za uvozno opremo, nabavljeno po letu 1953, je predvidena revalorizacija na osnovi plačanih deviznih vrednosti po sedanjem obračunskem tečaju in sedanji stopnji carine. To je potrebno zaradi tega, ker so posamezna podjetja nabavljala v teh letih uvozno opremo pod zelo različnimi pogoji.

Za naše podjetje bo po prvih globalnih izračunih revalorizacija povečala nabavno vrednost osnovnih sredstev za blizu 11 milijard in sedanjo vrednost za blizu 5,5 milijard.

Tako povečana vrednost osnovnih sredstev bo pri sedanji stopnji amortizacije vplivala na povečanje letne amortizacije za blizu 438 milijonov, obresti od poslovnega sklada pa se nam bodo

pri sedanji obrestni meri povečale za okrog 215 milijonov. To pomeni, da bomo morali v celoti z našo revalorizacijo pokriti za okrog 653 milijonov več stroškov. Kljub sedanji prenizki stopnji amortizacije bodo povečane mase amortizacije in obresti od poslovnega sklada predstavljale za našo kalkulacijo stroškov zelo veliko breme.

Če nam ne bo zmanjšana obrestna mera na sredstva poslovnega sklada in če nam ne bodo popravljene prodajne cene vsaj za tiste skupine izdelkov, ki so podcenjeni tudi v primerjavi z italijanskimi prodajnimi cenami, bo-

mo morali vložiti vse sile v izboljšanje izplenov in zmanjšanje vseh vrst stroškov, če bomo hoteli zadržati sedanji nivo osebnih dohodkov.

V kolikor nam bo odobrena realna stopnja amortizacije v višini 5,5 %, se poveča amortizacija še za blizu 175 milijonov in bi znašala celotno povečanje stroškov 828 milijonov letno. Tudi če bi se znižala obrestna mera na sredstva poslovnega sklada in dolgoročnih posojil od 4 na 2 %, nam to prinese le blizu 660 milijonov in se nam tudi pri taki olajšavi stroški še vedno povečajo za okrog 168 milijonov letno.

V juliju večja poraba vsipnega koksa

(Nadaljevanje s 1. str.)
20.916.000 zvišanja stroškov. Ker imata kamnolom in apnenica 5.103.000 znižanja stroškov, kaže obrat po izravnavi še vedno 15.813.000 zvišanja, čemur je treba posvetiti vso vso pozornost in izkoristiti vse možnosti, kot so zvišanje količine prodane žlindre, znižanje izgub plavžnega plina itd.

Poseben problem v obratu je pomanjkanje delavcev, kar je v zadnjem času postalo že res kritično. Od 322 delavcev po normativu je bilo v juliju le 296 ljudi ali 92 %, od teh je bilo na delu 256 delavcev. Odsotnost na stalež po spisku je sicer le 13,5 %, kar z ozirom na poletni čas in do-

puste ni pretirano, vendar znaša ta odsotnost na celotni stalež 20,5 %, kar že ovira normalno delo in povzroča motnje v proizvodnji ter večja bolovanja zaradi preobremenitve ljudi na delovnih mestih. Kamnolom le z največjo težavo daje potrebno količino apnenca in bomo morali, v kolikor se stanje delavcev v najkrajšem času ne popravi, dovažati apnenec za VP iz drugih kamnolomov, kar bo finančno slabo obrata še bolj poslabšalo. DS EE visokih peči želi, da bi temu problemu posvetili vsi vso pozornost in čimprej to vprašanje zadovoljivo rešili.

Franc Globočnik

Vrednost, ki jo moramo vsako leto ustvariti z našo prodajo za zamenjavo izrabljenih osnovnih sredstev, imenujemo amortizacija.

Če osnovno sredstvo, ki ga uporabljamo v proizvodnem procesu, doseže predvideno življenjsko dobo, potem imamo ob koncu te dobe praviloma v amortizacijskem skladu toliko finančnih sredstev, kolikor smo jih porabili ob nakupu tega osnovnega sredstva. Če se v tem času niso spremenile tržne cene, lahko s temi finančnimi sredstvi kupimo nova osnovna sredstva in zagotovimo kontinuiteto proizvodnje. Ker pa se tržne cene spreminjajo, se nam lahko zgodi, da razpoložljiva sredstva amortizacije ne zadoščajo za nakup novega osnovnega sredstva. Da bi zagotovili enostavno reprodukcijo, moramo obračunati v življenjski dobi toliko amortizacije, kolikor je potrebno za nabavo novega osnovnega sredstva. Ker pa računamo amortizacijo od nabavne vrednosti osnovnih sredstev, moramo praviloma osnovna sredstva voditi v naših evidencah po tržni ceni.

V socialističnem družbenem sistemu predstavljajo vsa

sredstva za proizvodnjo družbenega sredstva, ki so dana kolektivom v upravljanje. Razumljivo je, da mora kolektiv, ki upravlja z večjimi sredstvi, družbi praviloma dajati večji presežek dela za kritje splošnih družbenih potreb. To pa pomeni, da vrednost sredstev, s katerimi upravljajo kolektivi, predstavlja tudi instrument delitve presežne vrednosti med kolektivom in družbo. Ker mora biti ta instrument za vse kolektive pravičen, je nujno, da so sredstva, s katerimi kolektivi upravljajo, realno ocenjena.

Ker so se v zadnjem desetletju tržne cene precej spremenile, so nastala velika nesorazmerja v knjigovodsko izkazanih vrednostih osnovnih sredstev posameznih gospodarskih organizacij. Sredstva starejših podjetij so občutno podcenjena, kar tem podjetjem zaradi prenizke amortizacije onemogoča normalno reprodukcijo. Istočasno pa nerealno izkazana sredstva ne dajo realne slike uspešnosti gospodarjenja z družbenimi sredstvi in izmalicijo proporce v delitvi presežne vrednosti.

Način revalorizacije, ki je za letošnje leto predpisan, je

DODATNI PRISPEVEK NE BO SIMBOLIČEN

Ne le zavarovanci, tudi organizacije, kjer ti delajo in ustvarjajo sredstva za zdravstveno zavarovanje, bodo morale opravljati svojo vlogo neposredno pri izvajanju zdravstvenega zavar. prav s ciljem, da bodo tudi kot celota zainteresirane za ekonomičnost potrošnje skladov zdravstvenega zavarovanja zato, da bodo člani njihovih kolektivov za relativno najnižje stroške deležni najboljšega zdravstvenega varstva. Potrošnja skladov bo potem manjša, čim večja bo skrb kolektiva kot celote za zdravje vsakega posameznika, za njegovo čim popolnejšo higiensko in tehnično varnost. K takim ukrepom naj organizacijo v novem sistemu zdravstvenega zavarovanja spodbudi dodatna prispevna stopnja, ki bo predpisana tistim skupinam organizacij, za katere je ugotovljeno, da trošijo občutno več sredstev iz zdravstvenega zavarovanja, kot druge organizacije. Ta prispevek naj bi ne bil le simboličen, temveč naj bi za tistega, ki ukrepov za zdravstveno in tehnično varstvo ne izpolnjuje, dovolj ener-

gično, lahko narasel kar do polovice splošnega prispevka, oziroma v sorazmerju s sedanjo stopnjo ne več kot štiri odstotke. Za neposredno sodelovanje organizacij v zdravstvenem zavarovanju bodo komunalne skupnosti odstopile del prispevka za zdravstveno zavarovanje. Iz teh sredstev bodo plačevale delavcem nadomestila osebnega dohodka za prvih 30 koledarskih dni bolezenskega dopusta in nege obolelega ožjega družinskega člana v smislu zakona o zdravstvenem zavarovanju, skladu zdravstvenega zavarovanja pa stroške zdravstvenega varstva za prvih 30 koledarskih dni zdravljenja delavcev za poškodbe pri delu in za poklicno boleznijo. Ta del prispevka bo določila skupščina komunalne skupnosti na osnovi povprečnih izdatkov v posamezni panogi, skupini oziroma podskupini organizacij na območju komunalne skupnosti. Ta sredstva bodo vodile organizacije kot namenska na svojem posebnem računu.

Z neporabljenimi sredstvi odstopljenega dela prispevka bodo razpolagale organizacije samostojno za napredek varstva članov svoje-

ga kolektiva. Če pa odstopljeni del prispevka ne bo zadoščal za kritje obveznosti do zavarovancev, bodo morali zagotoviti potrebna sredstva zavarovanci, ki so zaposleni v tej organizaciji iz lastnih čistih prejemkov. Lahko pa bo odločil kolektiv preko svojih organov, da da potrebna dopolnilna sredstva iz sredstev, s katerimi samostojno razpolaga. Skupno z zavarovanci oz. vsemi državljani po vključitvi obrtnikov v obvezno zavarovanje in skupno z že zavarovanimi kmeti ter gospodarskimi in drugimi organizacijami in delodajavci je zainteresirana vsa komunna z občinskim ljudskim odborom na tem, da bodo programi zdravstvenega varstva realni in da bo tudi povračilo, ki ga bodo zdravstveni zavodi prejeli za zdravstvene usluge, odgovarjalo tako po višini kot po obliki. Ta mora biti taka, da bo zdravstvene zavode kot celoto, pravi posebej pa zdravstvene delavce same, spodbujala k čimbolj kvalitetnemu delu.

Prihodnjič: Prispevek zavarovancev ima predvsem vzgojen namen.

cije, priprava za razširjene kapacitete, velike akcije splošnega preventivnega pomena itd.). Pozavarovanje bo lahko do določene meje in pod naprej določenimi pogoji dodeljevalo sredstva za izravnavo primanjkljajev, ki bodo nastali pri izvajanju splošnega zdravstvenega varstva, na podlagi zakona o zdravstvenem zavarovanju, ki jamči enake pravice za vse zavarovance v federaciji. Vse stroške, ki bi nastali zaradi večjih potreb in želja, zaradi razširjenega zavarovanja ali pa zaradi primanjkljaja in ki jih z rednimi sredstvi, med katere sodi tudi pozavarovanje, ne bi mogli pokriti, bodo morali poravnati zavarovanci sami z izrednimi prispevki v naslednjem obdobju. S tem bodo zavarovanci postali neposredno zainteresirani za to, kam gredo sredstva, ki jih zbirajo za zdravstveno zavarovanje, ali so zdravstvene usluge, ki jih prejema, res enakovredne ceni, katero je treba zanje plačati, kako uporabljajo zbrana sredstva tudi znotraj zdravstvenega zavoda in končno, kakšen program zdravstvenega varstva je še skladen z njihovo ekonomsko zmogljivostjo.

Disciplina v našem podjetju

Pojmovanje discipline v podjetju je zelo široko, v njem pa ga lahko razdelimo v dve glavni smeri. Potek dela v proizvodnji postavlja na prvo mesto proizvodno disciplino, tehnično in materialno stran odvijanja delovnih procesov, medtem ko smatramo urejanje notranjih medsebojnih odnosov, pa naj so to osebne ali organizacijske stvari, za moralno stran. Poznavanje razmer in nepristransko gledanje nanje v podjetju pa lahko priznava obema enakovrednost, v nasprotnem primeru pa lahko zmanjša pomembnost in spremeni značaj eni ali drugi. Ni pa izključeno, da povprečen poznavavec ne vidi nobene razlike in so njegovi zaključki pogosto krivični, za prizadevanja pa tudi nemalokrat usodni.

Vsakdo ima na delovnem mestu svoje dolžnosti, čut odgovornosti pa nalaga slehernemu, da je njegovo delo kvalitetno, da izkorišča vse možnosti za lepšo in boljše proizvodnjo in s svojim delom ter obnašanjem daje dober zgled. Opis delovnih mest točno določa postopke in dolžnosti od najvišjega do najnižjega. Jasno je torej, da je vsakomur znan delovni postopek, da se vsak zaveda odgovornosti, da opravlja delo zavestno in ne pozablja, da je člen v verigi določenega delovnega postopka. Če bi bilo vedno tako, bi lahko rekli, da je disciplina v podjetju vzorna in da se delo odvija tako, kot si dober gospodar želi. Tudi če bi dosegli le pol zahtevanega, bi v primerjavi s sedanjim stanjem smelo trditi, da smo dosegli idealno vzdušje v tovarni. V splošnem pa velja trditi, da ni vse tako lepo in prav. Prepotrebni čut do izpolnjevanja dolžnosti ni pri vseh enako razvit, odnosi med sodelavci so pogosto nevzdržni in tudi storilnost med posamezniki zelo niha. Tudi prisvajanje družbene lastnine sodi v to vrsto slabosti in je zelo slabo spričevalo za prizadetega.

V našem podjetju velja delovni red za vsakega zaposlenega. Zakon o delovnih razmerjih jasno določa pravice in dolžnosti vsakega člana kolektiva. Vsi pa smo ljudje z različnimi navadami in napakami in se ne zavedamo zmeraj in povsod, da smo sami svoji gospodarji, da s svojim prispevkom koristimo ne samo družbi, temveč predvsem sebi. Pogoste kršitve notranjega reda in delovne discipline postavljajo naš kolektiv v slabo luč. Vsiljuje se nam vprašanje, kdo je temu kriv, ali je res naš delavec tako slabo vzgojen, da se ne zaveda svojih napačnih postopkov. Potrebno je, da se vprašamo, če smo storili vse za vzgajanje mladih in novih delavcev, kar bi morali storiti, da se vprašamo, kje je vzrok pogostim prekrškom. — Kraja,

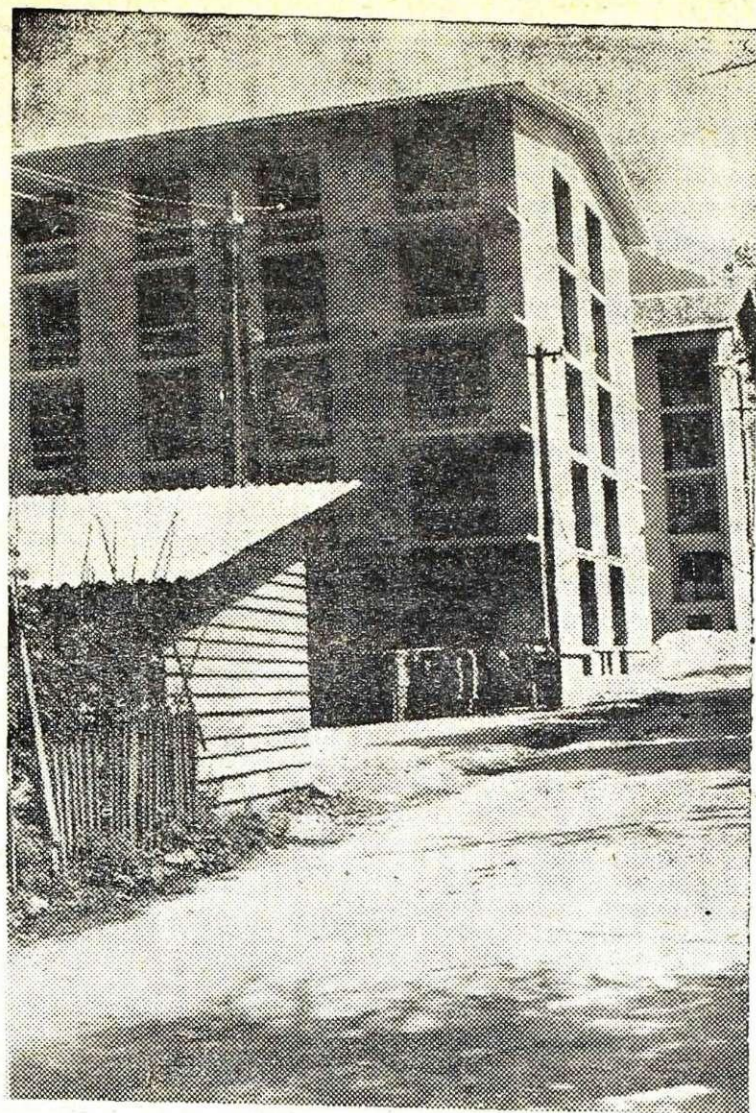
pijančevanje, pretepi, grožnje predstojnikom, iz malomarnosti povzročena škoda, izkoriščanje položaja, prekorajenje oblasti, nedostojno vedenje in še bi lahko naštevali razne prekrške, ki so pogosti. Toda ni namen tega članka to, temveč poiskati, kje so vzroki, da se to sploh dogaja ter kaj je treba ukrepati, da bi njih število omejili ali pa popolnoma izkoreninili.

Predvsem lahko trdimo, da nezadosten nadzor nudi dovolj priložnosti, zlasti za tativine. Delovodski kader je verjetno preveč zaposlen z različnimi administrativnimi posli in tako lahko ljudje neopazno odhajajo z dela, odnašajo prisvojene stvari, prinašajo pijačo na delovna mesta itd. Seveda ne smemo za vse obdolžiti delovodje, ker je marsikje organizacija dela taka, da ljudje niso polno zaposleni ves delovni čas in je tako dovolj priložnosti za marsikaj, kar ne spada v delovni postopek. Malomaren odnos, lagodnost, nezainteresiranost, so pogosti pojavi, ki povzročajo bodisi materialno škodo ali pa kvarijo notranji red podjetja. Vselej in povsod se taka škoda ne more oceniti, niti krivca po-

klicati na odgovornost. Izkaže se, da je krivda na po-manjkljivi organizaciji, v slabi medsebojni povezavi, pa tudi nestrokovnosti posameznikov. Ni redke primer trmastega vztrajanja na predlogih, ki niso dovolj preverjeni in v praksi preizkušeni. Nastale škode nihče ne vidi ali pa je noče videti.

Star pregovor pravi: »Kjer ni tožnika, ni sodnika!« V tem je mnogo resnice, če pogledamo samo primere manjših prestopkov. To so grešniki nižjega in srednjega ranga, ni pa popolnoma izključeno, da bi bili višji nezmotljivi in brez napak. To velja predvsem za uslužbence in je bilo na ta račun že dovolj opazk, češ, da vidimo in kaznujemo samo delavca, čigar krivda je vidna in jasna vsakomur. In ker je že vidna, je treba začeti postopek, vse, kar ni tako očitno, pa ostane med zidovi.

Dovolj je tega razglabljanja in očitkov, res pa je, da bi bilo kaznovanih in neka-znovanih prestopkov mnogo manj, če bi se mi vsi res prizadevali, da bi čim bolj izpolnjevali vse dolžnosti, ki nam jih nalaga delovno mesto ali položaj v podjetju.

Poleg samskega doma na Koroški Beli so delavci gradbenega podjetja »Projekt« zgradili stanovanjski blok, v katerem bodo stanovali monterji, ki bodo zaposleni pri montažnih delih na Belškem polju

Nesreče in bolezenska odsotnost v I. polletju

Statističen prikaz nesreč pri delu za prvih šest mesecev letošnjega leta nam pove, da je bilo pri povprečno 7137 zaposlenih fizičnih in umskih delavcih, skupno 475 nezgodno poškodovanih pri delu, poleg tega pa se je ponesrečilo na poti na delo in z dela še 47 članov našega kolektiva. Obžalovanja vredno je, da sta se v prvem polletju smrtno ponesrečila dva naša sodelavca, oba elektrikarja. Procentualno na zaposlene, je

bilo v letošnjem polletju 6,7 odstotka nezgodno poškodovanih pri delu, skupno z nesrečami na poti na delo in z dela pa 7,3 odstotka. V sled nesreč pri delu je bilo izgubljenih 8882 delovnih dni, če pa upoštevamo še nezgode na poti na delo, se to število poveča na 9463 delovnih dni. Stanje po posameznih ekonomskih enotah, je iz naslednje tabele podrobneje razvidno:

Ekonomska enota	Stalež	Nezgode			Izgubljeni dnevi	Na poti	Dni
		smrtne	ostale	%			
Topilnice	1276	—	112	8,8	2291	4	53
Valjarne	1726	—	148	8,6	2472	7	93
Predelovalni obrati	1025	—	81	7,9	1143	13	109
Str. en. obrati	2054	2	118	5,8	2735	18	287
Upravne službe	1056	—	14	1,3	241	5	39
Skupaj	7137	2	473	6,7	8882	47	581

V prvih šestih mesecih letošnjega leta, se je torej ponesrečil pri delu vsak 15. član kolektiva, za eno nezgodo pri delu pa je bil povprečno odsoten skoro 19 dni. Če upoštevamo še nezgode na poti na delo, vidimo, da je bil v istem obdobju ponesrečen skoro vsak 14. v kolektivu in da znaša odsotnost na eno nezgodo 18 dni. Za pravilno ocenitev stopnje varnosti v podjetju pa ni dovolj, če poznamo samo število nesreč, bolj важен je

čas, v katerem je delavec izpostavljen nevarnosti poškodbe. Če torej hočemo prikazati, koliko nesreč se je dogodilo v določenem času, recimo na milijon opravljenih delovnih ur, bo s tem podana pogostnost nesreč. — Resnost poškodb, ki nam pove koliko dni je bilo izgubljenih vsled nesreč na milijon opravljenih delovnih ur je pa drug važen podatek. Pri takem načinu prikaza nezgodnega elementa, je nujno razvidno, kje so bile hujše

nesreče, kajti za vsako smrtno nesrečo moramo prišteti še 6000 izgubljenih delovnih dni (upoštevajoč, da bi vsak smrtno ponesrečeni delavec lahko delal povprečno še 20 let). Iz tega sledi, da je bilo v prvem polletju letošnjega leta v našem podjetju 61 nesreč na milijon opravljenih delovnih ur, dočim je bilo na milijon opravljenih delovnih ur vsled nesreč izgubljenih 2685 delovnih dni.

Zanimivo je, da je bilo v prvem polletju 1962 z ozirom na skupno število nesreč, 46,1 odstotka nesreč na dopoldanski dnini, 33 odstotkov nesreč na popoldanski dnini in 20,9 odstotka nesreč na nočni dnini. Z ozirom na število zaposlenih po posameznih dneh pa je bilo dopoldne 6 odstotkov poškodovanih, popoldne 9,7 odstotka, ponoči pa 8,1 odstotka.

Prav je, da kolektiv na kratko seznanimo s statističnimi podatki o gibanju bolezenske odsotnosti v prvem polletju tega leta. Tako je bilo v prvi polovici leta izgubljenih vsled bolezni, nesreč pri delu in na poti na delo ter z dela, nadalje vsled skrajšanega delovnega časa in porodov, skupno 85.560 dni, ali povprečno na mesec 14.255 dni, odnosno 7,7 odstotka na povprečni stalež zaposlenih. Odsotnost z dela zaradi bolezni in zgoraj naštetih vzrokov, se je v letošnjem polletju zvišala za 0,34

odstotka, dočim je število nesreč nekoliko padlo.

Težko je navesti opravičljive vzroke tako za pogostnost in resnost poškodb pri delu, kot tudi za vedno večjo bolezensko odsotnost članov našega kolektiva. Vendar eno drži:

Vsak posameznik bi moral prvenstveno več skrbeti za svojo varnost pri delu in se bolj dosledno držati zdravstveno varnostnih napotkov. Vsa tehnična administrativna prizadevanja podjetja in strokovnih služb za znižanje nesreč pri delu, so in bodo zaman brez aktivnega sodelovanja zaposlenih — ogroženih sodelavcev. Če bo vsak posameznik sam težil za tem, da je in ostane zdrav, odnosno da ne bo zlorabljal socialnega zavarovanja in da bo zainteresiran, da dela, bo ob koncu leta poročilo bolj povoljno. Realiziran in presežen bo letni plan, prikazani procent bolezenske odsotnosti bo pa realna slika zdravstvenega stanja kolektiva.

ZAHVALA

Kolektivu prometnega oddelka se za denarno pomoč v času moje večmesečne bolezni najlepše zahvaljujem.

Drago Ušaj

O oddihih za naše sodelavce

Vsem nikdar ni mogoče ustreči

Najprej nekaj misli k član-ku »Ali je žena upraviče-na?«. Pri pripravih na letoš-njo sezono ni sodelovala le komisija za oddihe, še manj pa en sam človek, temveč sta o tem razpravljala aktiv sindikalnih odborov in Izvrš-ni odbor sindikalne organiza-cije Železarne Jesenice. Na tem aktivu je bil sprejet sklep, da svojci sami ne mo-rejo izkoristiti regresiranega oddiha v naših domovih. — Predlagano pa je bilo celo, da svojci sploh ne bi mogli na oddih v naše domove, vendar predlog ni bil spre-jet. Da je bil spremenjen sklep in lahko svojci članov našega kolektiva sami odide-jo na dopust v naše domove, je bil vzrok predvsem v pro-stih zmogljivostih, ki smo jih nudili proti polnemu plačilu vsakomur, ne glede na to, ali gre sam ali gre s članom na-šega kolektiva. Upoštevanje so bile želje posameznikov, ki se zavzemajo za to, da lahko tudi svojci sami pre-živijo dopust v našem domu, kadar so mesta prosta in to ne gre na škodo kolektiva.

Pisec članka »Ali je žena upravičena?« tov. M. P. ob-razlaga tudi regresiranje in predlaga, da bi za regres upoštevali skupne osebne dohodke. Strinjam se, da se-danji način regresiranja ne ustreza pogojem, če nečemo, da bi prišlo tako daleč, da bi dopust na morju preživeli lahko samo tisti z visokimi osebnimi dohodki. Najbolj pravično bi bilo, če bi za re-grese predvideni denar raz-delili na vse člane kolektiva in bi dobil vsak približno 2300 dinarjev. Toda kaj bi se zgodilo? Še bolj bi se odra-zilo vprašanje, kdo sploh lah-ko izkoristi oddih na morju, če bo dobil samo 2300 dinar-jev regresa. Način, ki ga predlaga pisec članka tov. M. P., je dober, toda ali nima nekdo z visokimi dohodki take dohodke zaradi svoje kvalifikacije oz. večje odgo-vornosti na delovnem mestu in po vsej verjetnosti tudi družbi več prispeva. Ali naj zaradi tega dobi manjši re-gres? Težko pa bi bilo tudi voditi točen pregled nad do-hodki posameznih članov in njihovih svojcev, ki so zapo-sleni izven podjetja. Sicer pa bi regres lahko veljal sa-mo za člane našega kolekti-va, ali pa regres tudi za svojece, toda manjši. Dobro je, da se o tej stvari pogo-vorimo in poiščemo za pri-hodnjo sezono boljši način regresiranja.

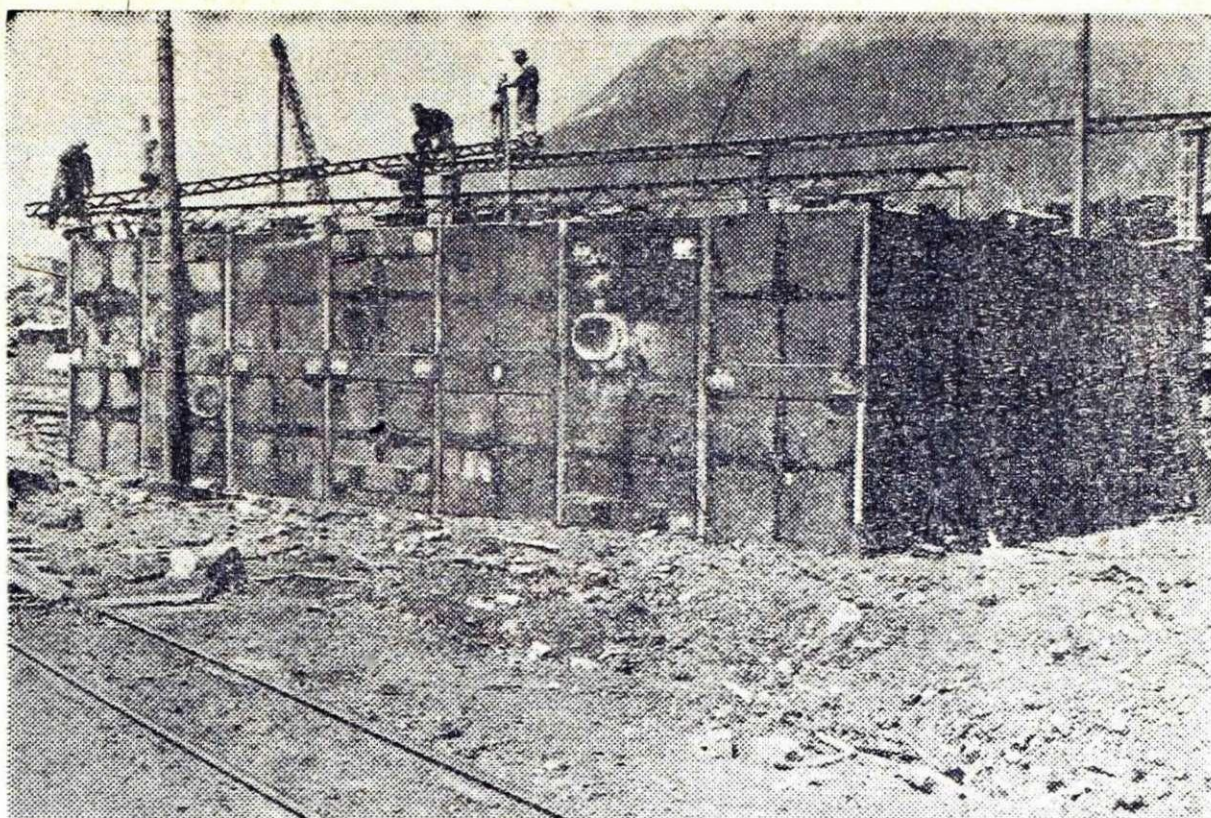
V našem načinu regresira-nje je vrzel, ki jo posamez-niki izkoriščajo, tako da bi lahko rekli, da skoraj za-stonj preživijo dopust na morju. Nekatera podjetja dajejo regres za svojece ne

glede, ali so tudi zaposleni pri drugem podjetju. Če je eden od teh svojcev član na-šega kolektiva in dobi še oddih po želji, ima tako dvojni regres. Toda tudi če gre s TVD Partizan v Baško, dobil pa je oddih po želji in s tem ne glede za odraslo osebo ali otroka po 4500 di-narjev, za otroke pa 4000 dinarjev, lahko rečemo, da je preživel dopust na morju zastonj. Presodite sami, če to ni izkoriščanje kolektiva, obenem pa majhen pouk ti-m, ki se tako ne znajde-mo.

Omenim naj še problem z otroki. V naših domovih ne morejo letovati otroci, mlaj-ši od štirih let, kar je po-trebno zaradi reda in miru. Razumem, da je to težko za tiste, ki imajo mlajše otroke in jih nimajo komu zaupati. Prav letošnjo sezono je bilo na ta račun precej negodo-vanja. Tako je upravnik do-ma v Crikvenici sprejemal kljub okrožnici otroke brez napotnic, ki so bili seveda mlajši kot je dovoljeno. Ve-deti moramo, da politiko od-dihov v počitniških domovih še vedno vodi sindikat in se je mora pridržavati tudi upravnik počitniškega doma.

Tudi s hrano niso bili vsi zadovoljni, čeprav se večina strinja, da je kvaliteta in da jo je dovolj. Vseč jim ni to, da zadnji dan za večerjo in malico dobijo izdatno su-ho hrano. Upravnik ima to-čna navodila, da na zahtevo izmeni da toplo večerjo in kolikor sem obveščen, tudi vsako izmeno vpraša, kaj želi. Vsi do sedaj pa so se strinjali z mrzlo večerjo in ne vem, zakaj potem pritož-be, ko se vrnejo na Jesenice. Za zaključek le še to: Polo-žimo si roko na srce in pri-znajmo, da vsem ni nikdar mogoče ustreči, sploh pa ne pri tako velikem številu ljudi.

Jože Hlebanja

V zadnji številki »Železarja« smo objavili članek o gradnji skladišča za sintermagnezit na haldi. Danes objavljamo sliko tega objekta, ki bo kmalu začel služiti svojemu namenu

Sklepi s posveta za zmanjšanje vozovne zamudnine (stojnine)

V avgustu je bil ponoven posvet vseh delavcev, ki so v obratih odgovorni za raz-kladanje železniških voz. Sklican je bil z namenom, da se ugotovi, ali so sklepi predzadnjega sestanka vpli-vali na znižanje stroškov, ki nastajajo pri plačevanju vo-zovne zamudnine (stojnine). Iz razprave, v kateri so so-delovali vsi navzoči, je bilo ugotovljeno, da se je stanje v juniju in juliju močno po-pravilo.

Izboljšanje je razvidno tudi iz naslednjih podatkov:

mesec	prispelo vagonov	plačane vozne zamudnine din
januar	4.800	31.824.140
februar	4.128	5.771.190
marec	4.262	18.677.340
april	5.333	13.092.390
maj	4.873	20.285.340
junij	4.426	3.787.500
julij	5.280	5.752.950

Jubilanti 50-letniki

V septembru so in bodo praznovali svoj 50. rojstni dan naslednji naši sodelavci: FRANC PRESTOR, Ja-vornik II, 7. septembra; JOŽEF PLATIŠA, konstrukcij-ska delavnica, 8. septembra; ANTON BULOVEC, grad-beni oddelek, 11. septembra; FRANC ZUPAN, vozovna delavnica, 11. septembra; JOŽEF KOREN, livarna, 12. septembra; FRANC SLAK, konstrukcijska delavnica, 15. septembra; MARTIN JUNEŽ, energijski oddelek, 15. septembra; FRANC MULEJ, Javornik I, 17. septem-bra; JANEZ DEBELJAK, nadzorna služba, 20. septem-bra; ANTON ZUPAN, gradbeni oddelek, 21. septembra; FRANC POTOČNIK, energijski oddelek, 22. septembra; FRANC KOBAL, Javornik II, 25. septembra; FRANC PRETNAR, mehanična delavnica, 27. septembra in FRANC MESEC, promet, 30. septembra.

Ob tem življenjskem jubileju jim v imenu celotnega kolektiva iskreno čestitamo in želimo na njihovi živ-ljenjski poti še veliko uspehov in zadovoljstva!

Na znižanje stroškov za torji dnevno obveščati na-bavni oddelek o zalogah in dnevni porabi.

- enakomernejša dobava po zaslugi obratov, ki surc-vine potrebujejo in nabav-nega oddelka, ki jih naroča;
- hitrejša razkladanje su-rovin, predvsem rude in su-rovega železa;
- takojšnja dostava nalo-ženih voz po uvozu vlakov;
- izmeničen razpored de-la normalnotirnih lokomotiv (ena strojna in premikalna skupina nastopi službo ob 6. uri in konča ob 18. uri, druga pa prične ob 7. in konča ob 19. uri; tudi na malico hodi-jo izmenično, tako da je ena lokomotiva stalno v prometu, kar omogoča, da sta dostava polnih in odvoz praznih voz neprekinjena).

Da bi še skrajšali zadrže-vanje voz, so bili sprejeti naslednji sklepi:

- Obrati, ki potrebujejo surovine, morajo biti dnev-no v stiku z nabavnim oddel-kom, da bo dobava še vna-prej tako in še bolj enako-merno urejena.
- Transportni oddelek, ge-neratorji, jeklarna in pro-metni oddelek morajo delo tako koordinirati, da bo ne-kaj voz premoga — oreha, grodlja, šaržirnega starega železa, apna v zabojih, raz-loženih dnevno v času uvo-za in izvoza vlakov, torej v eni uri.
- Obrati, ki obdobjo na-ročajo razne strojne dele, oziroma material, ki je le obdobjo potreben, morajo že ob naročilu nabavnemu od-delku sporočiti tir razklada-nja, da ga bo lahko že po-šiljatelj vpisal v tovarni list.
- Ker pri apnu in mazutu nastaja največ stojnine, zato ker ni potrebnih skladišč, morata jeklarna in genera-

● Jeklarna bo skušala skladiščno službo urediti ta-ko, da bo možno ferolegure ob vsakem času razkladati.

● Čimprej je treba uvesti stalno razkladalno skupino za razkladanje koksa.

● Oddelek za organizacijo dela bo začel postopek, da se bo vozovna zamudnina v bo-doče priračunavala ekonom-skim enotam.

● Ponovno je treba prou-čiti predlog za uvedbo vo-zovnih preglednikov.

● Žerjavovodjem in vod-jem dvigal je treba na po-sebnem sestanku prikazati posledice, ki nastajajo ob ta-ko visokem številu poškodo-vanih voz.

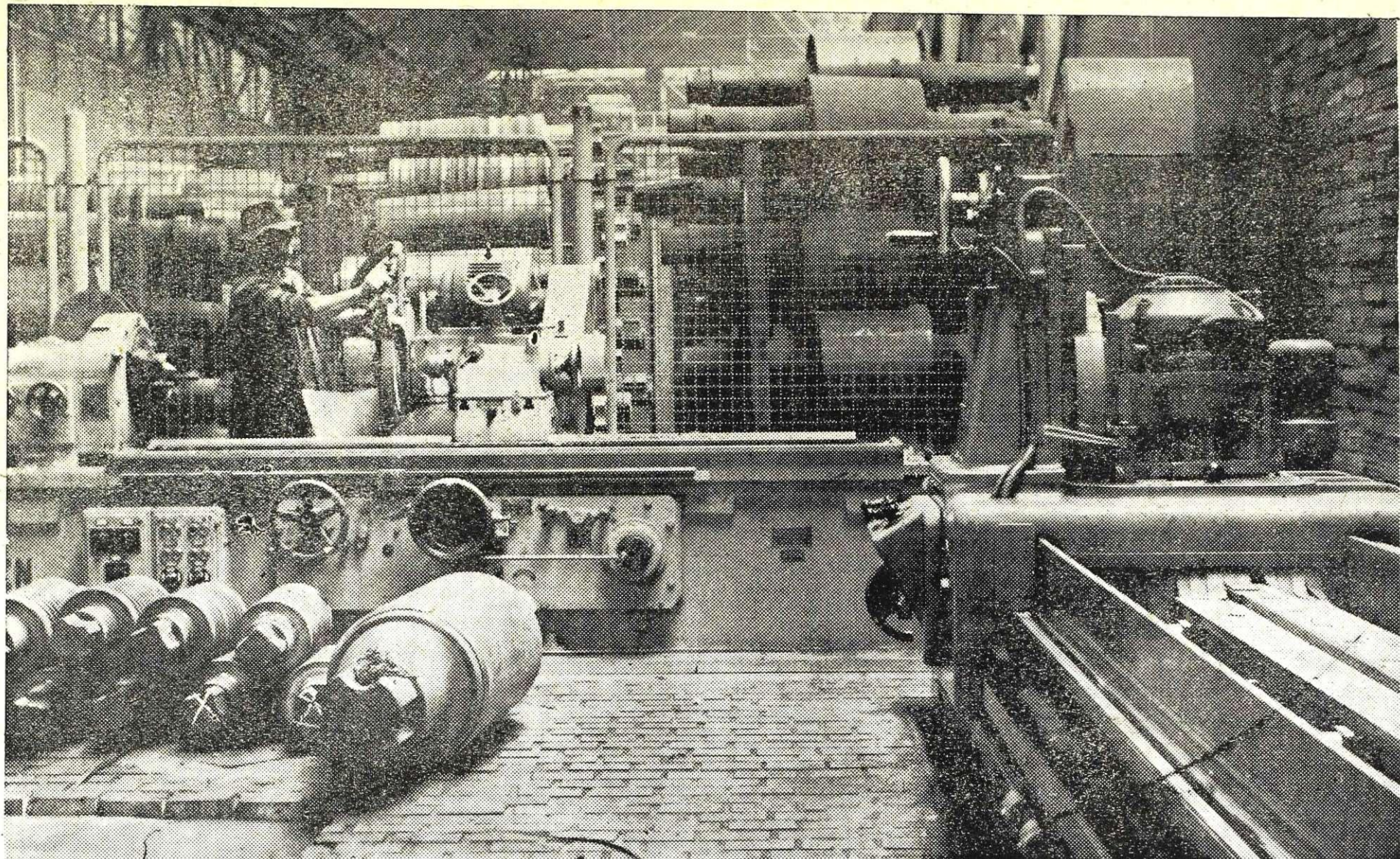
● Z delovodji, ki so odgo-vorni za razkladanje voz, je treba v septembru organi-zirati že odobren seminar po vprašanju ravnanja z želez-niškiimi vozovi.

● Če hočemo, da bodo vo-zovi, ki jih ročno razklada-mo, v razkladalnem roku prazni, bo vsekakor treba iz-popolniti normativ razkladal-nih delavcev. Stalež je sedaj namreč 50 % nad normati-vom.

Prepričani smo, da se bo-do, v kolikor bomo vse skle-pe uresničili, stroški za vo-zovno zamudnino še najmanj za polovico znižali.

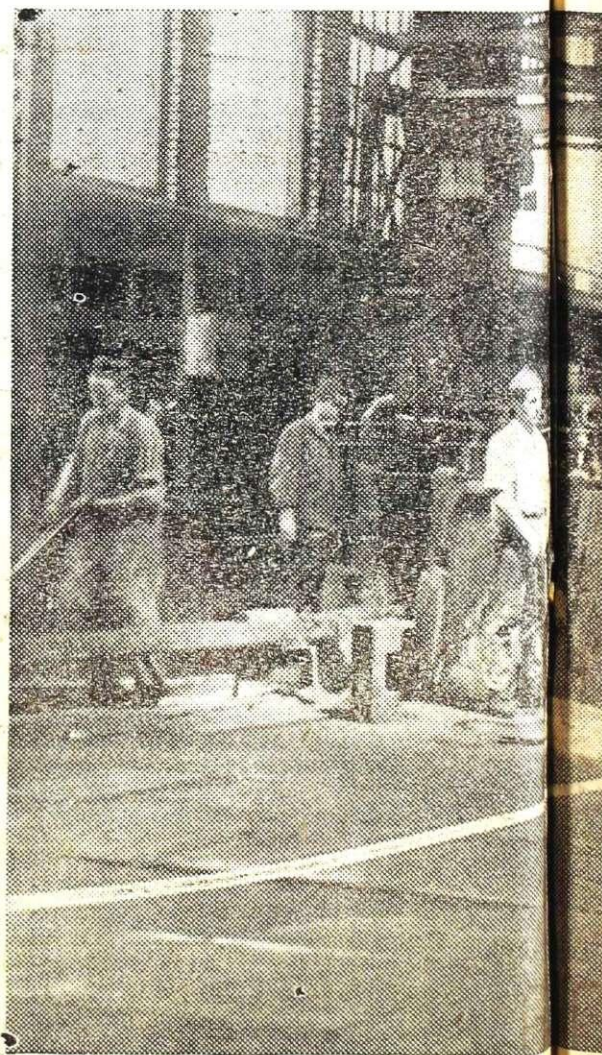
Branko Blenkuš

ŽELEZAR, tednik — izdaja: Železarna Jesenice — glavni in odgovorni urednik Remigij Noč — ureja redakcijski od-bor. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Naslov: Uredniš-stvo »Železar«, Železarna Je-senice, telefon št. 394. — Tisk: CP »Gorenjski tisk« v Kranju

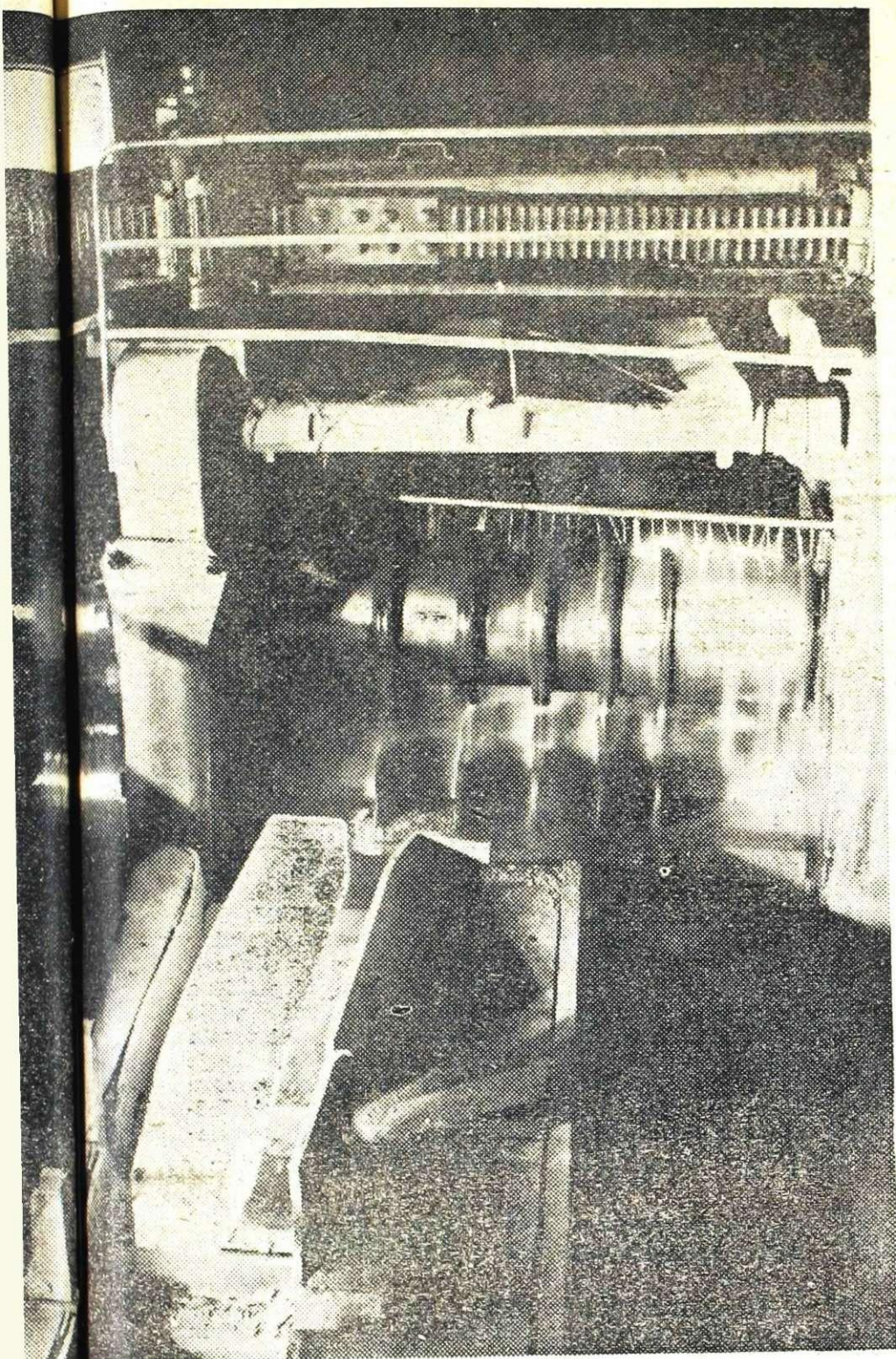

Valje je treba večkrat brusiti, da imajo izdelki res lepo površino. Delo na brusilnem stroju je zahtevno in natančno

Da bi imele brame čim lepšo površino, jih takozvani flemarji čistijo s plamenskim odžiganjem.

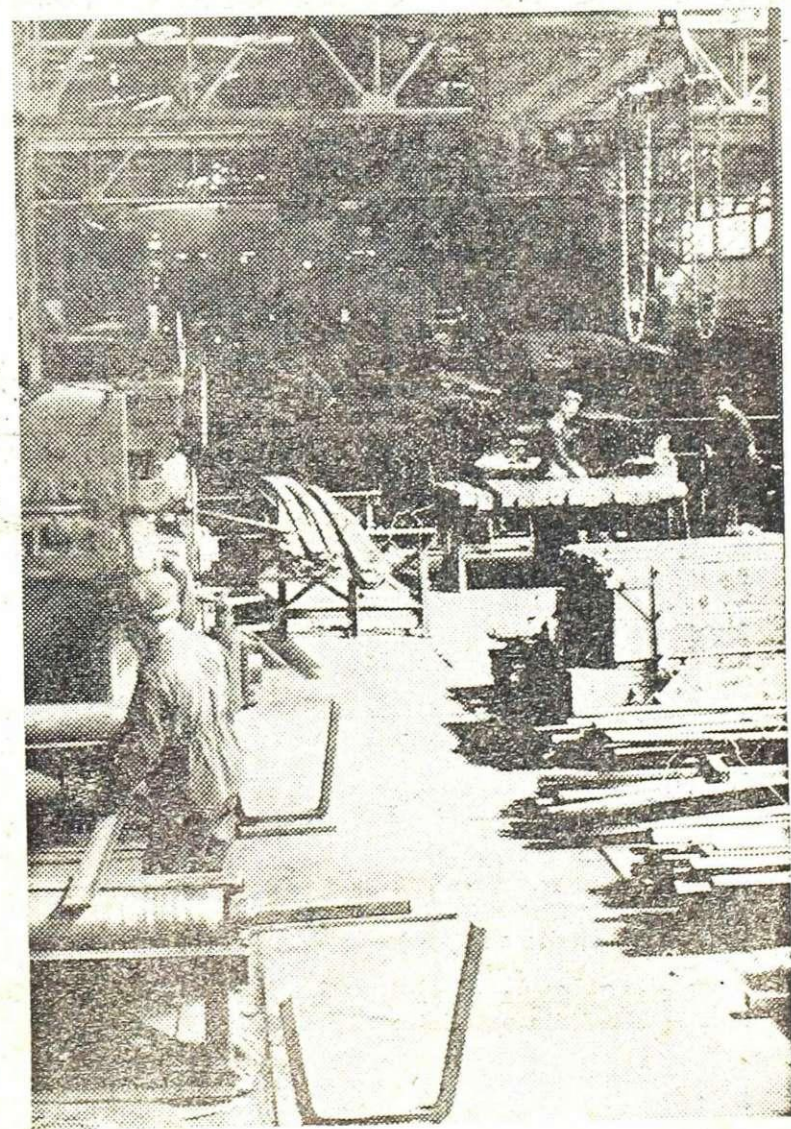
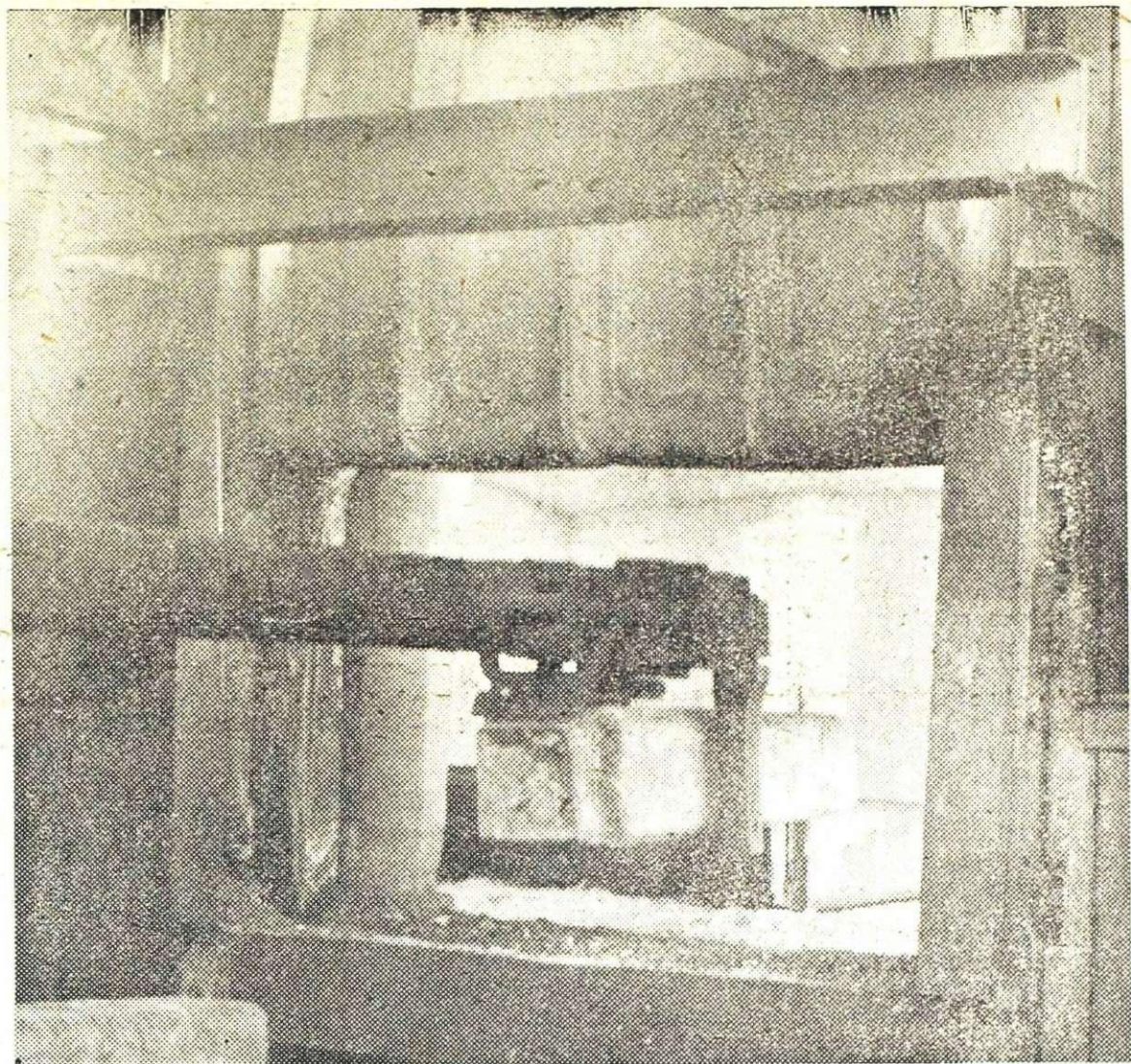
Iz naših valjarn

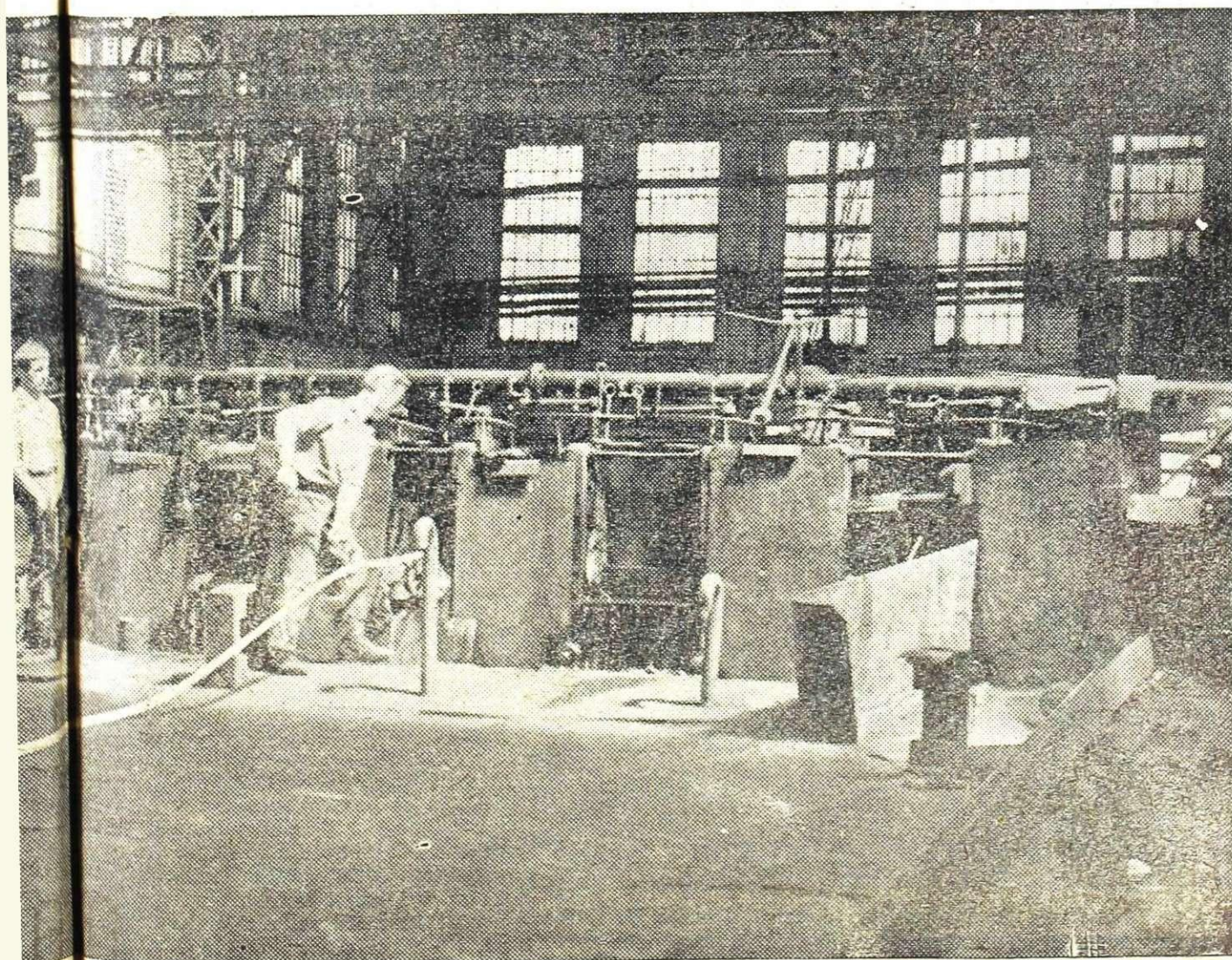
Ignis krožna peč za ogrevanje ingotov na težki progi na Javorniku. Dolga roka se je stegnila ter ponesla v peč nov ingot, da bo pravočasno ogret in pripravljen za stisk pod valji ▲

◀ Še en pritisk in še en. Kmalu bo žareč jeklen blok zapustil prvo ogrodje in nadaljeval pot, dokler ne bo dobil končne oblike ter razrezan in ohlajen počakal kupca

Vse izdelke naših valjarn pripravijo za odpremo v ▶ adjustaži, kjer jih razvrstijo in pripravijo po naročilih. Na sliki: adjustaža profilnega železa na Javorniku

◀ Lahka proga 340 Ø je oddelek v obratu Javornik I. Dni-ko je vodil mojster Hómeč, je pred kratkim dosegla rekordno proizvodnjo na eno dnino in sicer so zvaljali 48.800 kg profilov v osmih urah. Prizadevnim valjavcem k njihovu uspehu iskreno čestitamo! Prepričani smo, da se čestitkam pridružuje vsa naš kolektiv, ki jih bo skušal posnemati

Cene na jeseniškem trgu

od 23. do 29. avgusta 1962

Vrsta pridelka	Enota mere	Zarja tržnica	Agraria (pri Brunerju)	Zasebni sektor
krompir	kg	40	42	40-50
čebula	kg	110	150	90-120
česen	kg	200	200	—
korenček	kg	100	104	100
zelje v glavah	kg	55	78	—
paradižnik	kg	60	94	70-80
paprika	kg	85-95	60-88	100-140
stročji fižol	kg	130	138	120-140
cvetiča	kg	130	—	—
zelena solata	kg	55	75-84	—
rdeča pesa	kg	70	100	—
kumare	kg	60	72	60-100
breskve	kg	80-120	134	80-140
slive	kg	60-80	94	100-120
jabolka	kg	50	100	60-100
grozdje	kg	190	244	160-200
hruške	kg	60	105	80-160
smokve, drobne	kg	—	—	140-160
lubnice	kg	—	74	80
jajčka	kg	28	30	29-30

Opazovane trgovine s sadjem in zelenjavo so zadovoljivo založene s sezonskimi artikli, le kvaliteta je včasih (Agraria) zaradi neprimernih skladišč slaba. — Cene v trgovskih poslovalnicah so ustaljene, le zasebni prodajavci iste precej spreminjajo, največkrat le na škodo potrošnika, kakor pa zaradi boljše kvalitete.

JESENIŠKA KOMUNA in njeni problemi

Zunanjepolitične sekcije so zanimiva oblika dela

Dosedanje izkušnje pri delu zunanjepolitičnih sekcij kažejo, da se le-te čedalje bolj uveljavljajo kot ena izmed najbolj zanimivih in privlačnih oblik dela Socialistične zveze. Aktivnost teh sekcij sloni na demokratičnih osnovah, kar omogoča svobodno izmenjavo mnenj, konstruktivno oblikovanje stališč in pogledov občanov na posamezne mednarodne probleme. Seveda pa je hkrati zagotovljeno, da se stališča in mnenja občanov oblikujejo na osnovi občin principov programa ZKJ in skladno z načeli naše zunanje politike. Tako zunanjepolitične sekcije predstavljajo obliko dela, preko katere se občani globlje seznajajo z določenimi mednarodnimi vprašanji in hkrati lahko izmenjajo mnenja in stališča.

Doslej so se zunanjepolitične sekcije uveljavile zlasti pri obravnavi gradiva beograjske konference vodij nevezanih držav. Za tem pa so več ali manj nesistematično zasledovale in obravnavale tekoče mednarodne probleme. Pri delu sekcij nastopajo tudi določene objektivne in subjektivne težave. Med drugim lahko omenimo, da krajevni odbori SZDL doslej niso nudili potrebne pomoči sekretariatu sekcij pri organizacijskem vsebinskem delu. Posebno pereče vprašanje je kadrovski sestav sekretariata in metoda dela. V pretežni večini so se krajevni odbori SZDL zadovoljevali le s tem, da so formalno ustanovili sekcijo in hkrati predlagali določen krog ljudi v sekretariat sekcije. Seveda pa ni bilo s tem delo krajevnega odbora SZDL opravljeno. Krajevni odbori bi morali zagotoviti ustrezno programsko osnovo dela sekcije, določene oblike pomoči in podobno.

Občinski odbor SZDL si je prizadeval, da bi nudil kar največjo pomoč sekretariatu sekcij z določenimi pobudami, gradivom, predavatelji itd. Pri odboru je ustanovljen informativni center z namenom, da sodeluje s sekcijami, jim nudi potrebno pomoč, zbira potrebe in predloge ter pospešuje delo sekcij in zagotavlja konstruktivno vsebinsko obravnavo mednarodnih vprašanj. Informativni center mora predvsem utrditi način dela, ustrezni predavateljski aktiv, način zbiranja gradiva in sodelovanja s sekcijami na posameznih krajevnih področjih naše občine. V prihodnje bo občinski odbor SZDL skušal zagotoviti razvoj stalne in kontinuirane aktivnosti sekcij za zunanjepolitična vprašanja in njihovo večjo elastičnost pri uporabi raznih oblik in metod dela. To je prav gotovo realna osnova za bolj elastično in privlačno razpravo o vseh mednarodnih vprašanjih. S.K.

O delu stanovanjske skupnosti Plavž

Nov vir posojil

Kako mobilizirati denarna sredstva za kvalitetno in kvantitetno povečanje dejavnosti servisov stanovanjskih skupnosti, je problem, ki si z njim belijo glave vsi tajniki in tudi vsi člani izvršnih odborov stanovanjskih skupnosti. Doslej so se največ posluževali dotacij občinskega ljudskega odbora, ki pa za izboljšanje servisov niso in ne bodo zadostovale. Ker so servisi pri Stanovanjski skupnosti Plavž opravičili svoj obstoj, je Stanovanjska skupnost Plavž, da bi zagotovila materialno osnovo za še boljše delo servisu za popravilo stanovanjskih zgradb, izvedla akcijo, da hišni sveti nudijo skupnosti denarni kredit oz. direktno posojilo za razvoj te dejavnosti, od katere imajo neposredno korist prav hišni sveti. Na tozadevni sestanek smo povabili osem »bogatih« hišnih svetov, uspeh pa je bil naslednji:

- HS na C. Cirila Tavčarja št. 7 — 40.000 din za 2 leti — 1%;
- HS na C. Cirila Tavčarja št. 3 — 30.000 din za 1 leto;
- HS na C. Cirila Tavčarja št. 9 — 50.000 din za 2 leti — 5%;
- HS na C. maršala Tita št. 87 — 60.000 din za 1 leto — 2%.

Ta prvi uspeh nas je opogumil, da smo povabili še deset »bogatih« hišnih svetov, toda predsednik in tajnik sta jih ob določenem uri rastonj čakala.

Hišni sveti nimajo nobene koristi, če jim denar dalj časa leži v banki neizkoriščen, saj za to ne dobijo nobenih obresti. Marsikateri hišni svet pa bi bil zadovoljen tudi s 50.000 dinarjev, če bi lahko za silo zakrpal streho, popravil žlebove itd., saj se tudi z malo denarja da veliko storiti, če se ves hišni svet zavzame za to.

Prepričani smo, da bi hišni sveti, ki razpolagajo s 300.000 ali 500.000 in tudi 900.000 dinarji (takih je na Plavžu čez 20), težko odrekli revnemu

hišnemu svetu posojilo 50.000 dinarjev. Revni hišni sveti na to možnost do sedaj niso niti pomislili. To pa lahko predsednika dveh hišnih svetov med seboj pogodbeno uredita, seveda pod pogojem, da je na to pristal tudi zbor stanovanjcev.

— Stanovanjska skupnost Plavž se obenem javno zahvaljuje omenjenim hišnim svetom za razumevanje, ki so ga pokazali, saj so verjetno prvi v naši domovini, ki so to storili.

Radoslav Rostohar

Brigadirji VIII. MDB z Raven na Koroškem pred strelskim domom »Matije Verdnika«, kjer so stanovali. V sredo so se vrnil na svoje domove, kjer jih čakajo nove naloge

24 udarnikov in 40 pohvaljenih

Ta teden je bila zaključena letošnja mladinska delovna akcija. V sredo, 29. avgusta so z Jesenic odpotovali brigadirji VIII. koroške MDB »Prežihovega Voranca« z Raven na Koroškem. Svojo delovno nalogo so opravili z uspehom in v drugi dekadi dosegli 117% in 93,8% efektivnih ur. Kljub temu, da so bili brigadirji fizično šibkejši od brigadirjev iz MDB »Toneta Tomšiča«, so vložili vse svoje moči za izpolnitev dane

naloge. Tako so imeli v svojih vrstah 23 udarnikov in 40 pohvaljenih. Za ureditev notranjega življenja v mladinskem naselju so zbrali 746 točk in dobili naslov specialno pohvaljena brigada.

V času bivanja brigadirjev z Raven na Koroškem je bilo v mladinskem naselju »Ferda Korena« več zanimivih in uspešnih prireditev. Tako so brigadirje obiskali jeseniški Svobodaši ter jih navdušili z narodnimi plesi, ki jih je izvajal ansambel narodnih plesov.

Poleg ostalih prireditev v mladinskem naselju naj omenimo še obisk študentov beograjske univerze ter izlet preko Vršiča v dolino Trente k izviru Soče. Tudi športno življenje je bilo v naselju zelo razgibano, saj so brigadirji tekmovali v številnih športnih disciplinah z brigadirji II. smučarske brigade v Kranjski gori in dosegli dobre rezultate.

Da je dobila VIII. koroška brigada tako visoko oceno, imajo zasluge tudi samoupravni organi v brigadi. Več kot 30 brigadirjev je z uspehom opravilo tečaj za mopediste, 8 brigadirjev je položilo tudi izpit. Tudi ostali tečaji, ki so bili organizirani v naselju, so bili z uspehom zaključeni, skratka celoten program je bil pester, tako da so brigadirji z Raven zapustili Jesenice zadovoljni in z najlepšimi vtisi.

Vloga železnice v notranjem transportu

Vse od njenega nastanka pa do novejših dob je imela železnica monopol pri prevozu blaga po suhem. Toda danes temu ni več tako. Res je, da železnica še vedno opravlja 70 odstotkov vseh prevoznih uslug, toda njega vloga se zaradi razvoja cestnega prometa naglo zmanjšuje.

Z naglim razvojem industrije je potreba po prevozu blaga vedno bolj naraščala. Prav v tem času, ko železnica ni mogla prevoziti vsega blaga, je na drugi strani naglo napredoval cestni promet. Ta je kmalu prerasel meje komun, republik in tako v neki meri začel povzročati železnici škodo. Železnica se je znašla v konkurenci z avtomobilskimi prevozi blaga. Pa ne samo pri nas. Tudi v ostalih evropskih državah je cestni promet v stalnem porastu, saj je udeležen pri prevozu blaga s 37 odstotki, dočim se je v USA kljub zelo gosti železniški mreži od leta 1960 povečal kar za 300 odstotkov.

Res je, da cestni promet železnico ne more resno ogroziti, ker železnica lahko prevaža večje količine blaga, temveč jo le prisili k bolj-šim odnosom z uporabniki prevozov. Prav tako pa tudi železnica ne more zaustaviti

razvoja cestnega prometa, ki je postal že nujen ob vedno večji proizvodnji. Avtomobilski prevozi blaga so bolj elastični in hitrejši. Prevoz blaga se vrši od skladišča proizvajalca do skladišča potrošnika in to brez rizika za nastalo stejnino. Blago se tudi manj premetava in je možnost okvare, loma in škode na kvaliteti manjša, kot pri prevozih po železnici. — Vzrok tako hitrega porasta avtomobilskega prometa je tudi v tem, ker »avtoprevozniki« ne čakajo, da se pojavi interesent, temveč ga sami poiščejo. Zato se bo morala tudi železnica bolj približati uporabnikom prevozov in delno omiliti stroge uredbe o prevozu blaga po železnici in to zlasti pri prevozih kosovnega blaga. Vedeti moramo namreč tudi to, da avtoprevozniki prevažajo največ kosovno in visoko ta-

rifirajoče blago. Poudariti pa je tudi treba, da kupei sami vedno bolj želijo, da se jim dostavlja blago z avtomobili. Dejstvo je, da je tako nastala močna konkurenca med železnico in avtoprevozniki, ki lahko škodi tako prevoznikom samim, kot tudi uporabnikom prevozov in bo treba prejeti ali slej najti način skupnega sodelovanja med železnico in avtoprevozniki.

Železnica kot največje transportno podjetje pri nas, ki vlaga največ investicij prav v modernizacijo in izboljšanje transportnih naprav, je najbolj poklicana, da prevzame pobudo za uresničitev enotnega in pravilnega vodenja notranjega transporta. Le skupna koordinacija prevoza blaga med železnico in avtomobilskimi prevozi lahko pripelje do pravilne rešitve tega vprašanja.

P. G.

prejeli smo...

ŠE ENKRAT —
»ZA MALICO VEČ KOT URO«

Dne 14. julija je bil v »Železarju« objavljen članek tov. Milane I., v katerem piše o problemih toplega obroka v mehanični delavnici.

Res je, da malice včasih zmanjka, posebno če je kaj boljše (klobase, sir, salama), kljub temu, da imamo v takih primerih naročenih 40 malic več kot običajno. Točno res ne moremo predvideti, koliko ljudi več bo prišlo na tako malico, kot na kako jubico in je to res najmanj naša krivda.

Zaradi čakanja na topel obrok je kritika neopravičljiva. Čas za malico je določen od 8.30 do 10.30 in vsak obrat ali oddelček ima točno določeno uro malice. Ker se ljudje te razporeditve ne držijo, nastane včasih res gneča, a več kot pet minut ni treba čakati nikomur.

Da bi imeli konservirano hrano ali klobase na zalogi, je nemogoče, ker nimamo hladilnika. S tem so pa tudi druge težave. Najdejo se posa-

mezniki, ki zaradi tega čakajo do zadnjega, da bi malice le zmanjkalo in bi tako dobili kaj boljše. S tem se malica samo zavleče.

Omenimo naj še, da so večje težave ob dopustih ali remontih. Obrati nam ne javljajo, koliko ljudi manjka in nam hrana ostaja. Kdaj se bodo vrnili, nam tudi ni znano, takrat pa malice spet zmanjkuje.

Vsem tem nevednostim bi se izognili samo, če bi bili boni označeni z datumi in vsaki, ki bi vedel, da bo odsoten, bi lahko bone vrnil vnaprej in mi ne bi imeli težav pri naročanju hrane.

Pripomnimo naj še, da se trudimo, da nihče ne bi ostal brez malice in da ne bi bilo nepotrebnega negodovanja, čeprav več pripomb slišimo od občasnih keristnikov toplega obroka kot pa od stalnih.

Delivke toplega obroka v mehanični delavnici

TSŠ Jesenice sprejema zopet absolvente osnovnih šol

Ob koncu minulega šolskega leta so se mnogi učenci, ki so zaključili osnovno šolo, zanimali za vpis v jeseniško tehniško srednjo šolo, ki deluje v okviru Železarskega izobraževalnega centra. Ta je sprejemala zadnja leta le izučene delavce z določeno prakso in so bili kandidati iz osnovnih šol zavrnjeni. Na intervencijo staršev je bil ZIC pripravljen odpreti tudi redni oddelček TSŠ z direk-

nim preslopom iz osnovne šole, če pristane ObLO Jesenice na sofinanciranje. Svet za šolstvo pri ObLO Jesenice je o zadevi razpravljal. Zaradi važnosti omogočanja študija absolventom osnovnih šol na tehniški srednji šoli je predlagal občinskemu ljudskemu odboru pristane na sofinanciranje. ObLO je na sofinanciranje pristal in ZIC je izdal naknadni razpis za vpis v I. razred rednega oddelčka TSŠ. Kljub pomenu razpisa je zanimanje za vpis veliko in bo s šolskim letom 1962/63 caprt I. razred, v katerega bo sprejetih okoli 30 absolventov osnovnih šol, ki bodo izpolnili sprejemne pogoje. Mnoga negodovanja staršev so s tem odpravljena. Tisti, ki nimajo sredstev za šolanje svojih otrok izven Jesenic, jih bodo lahko šolali v domačem kraju. Železarski izobraževalni center je dokazal, da je pripravljen poleg železarjev izobraževati in vzgajati mladino tudi za potrebe jeseniške komune.

Ob začetku novega šolskega leta je pripravil ZIC novost tudi z novimi učilnicami za TSŠ. Dosedanje učilnice v pritličju poslopja MIŠ so preuredili v delavnice, delavnice v prvem nadstropju pa v učilnice za teoretični pouk. Delo v delavnicah v prihodnje ne bo motilo teoretičnega pouka, učilnice TSŠ in ZIS pa bodo odsej skupaj, in to v prvem in drugem nadstropju poslopja.

REŠITEV KRIZANKE

IZ 33. ŠT. »ŽELEZARJA«

Vodravno: 1. Klinar, 7. ličbela, 8. akant, -v-, 9. RIAS, 11. Ir, 13. J(oe) L(ouis), 14. Rusk, -i-, 17. tarok, 19. ri-mesa, 20. flosar.

Navpično: 19. R(epublique) F(rancaise).

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem sindikalnemu odboru visoke peči za denarno pomoč v znesku 5000 dinarjev.

Franc Zorko

VARJENJE KOKIL SE IZPLAČA

Kot smo že poročali, je livarna pričela z varjenjem kokil, ki so bile kakorkoli poškodovane v livni jami martinarne. To delo je dalo že prve sadove, saj se je poraba kokil v martinarni že zmanjšala od 28 kg/ na 24 kg/t v zadnjih nekaj mesecih, kar je lep uspeh.

V juliju in avgustu 1962 je bilo vsakokrat zavarjeno preko 100 ton kokil.

Če vemo, da stane 100 ton novih kokil 87,5 milijonov dinarjev in 100 ton zavarjenih kokil 5,1 milijon dinarjev, potem kaj hitro lahko ugotovimo, da se to izplača.

Torej lep prihranek, ki bo lahko vplival na znižanje proizvodnih stroškov.

T. R.

Preberite

Odstotek bolovanj smo znižali

O bolezenskih izostankih v železarni smo že pisali letos v aprilu. Praviloma mora bolezenska odsotnost prikazati zdravstveno stanje članov našega kolektiva. Če je temu res tako, potem bi lahko rekli, da se je trenutno zdravstveno stanje zaposlenih izboljšalo. V dnevih 20. in 22. avgusta je болоvalo 403 oz. 401 član kolektiva, kar predstavlja 5,8 odstotka od skupnega števila zaposlenih. Ta odstotek sicer po dnevih niha, vendar se zadnje dni ne dvigne čez 6,2 %. Čeprav je ta odstotek bolezenske odsotnosti še vedno pre-

visok, nam vendar daje upanje, da se pa le počasi obrača na bolje. Težko bi rekli, kako je uspelo znižati odstotek bolovanj z 9,9 % (4. in 7. aprila) na 5,8 %. Za primer le to-le. V šamotarni se je celoten kolektiv poglobil v problem bolezenske odsotnosti in uspel. V navedenih dneh so v tem obratu болоvali le trije delavci ali 2,4 % zaposlenih.

Da ne bomo uigibali, poizkusimo še v drugih obratih. Zanimanje za bolne sodelavce je zelo humana stvar. Povprašajmo naše bolne sodelavce — tovariše, nudimo jim vsaj moralno pomoč, vsem tistim pa, ki bolujejo brez vzroka, povejmo odkrito, da je tak odnos do sodelavcev netovariški.

»Če ne greš dalje, bom ostal s teboj, dokler ne pridejo po naju.« Gorjan je čutil njegovo sapo na svojem licu. Skušal se mu je izviti iz rok. Grede je govoril:

»Pusti me! Sam me ne moreš spraviti od tod. Pojdi za njimi in če jih dohitiš, se vrnite, ko bodo Nemci odšli in ko si opomorete. Zdaj mi pa ne moreš pomagati.«

Na zahodu so bledele zvezde in najvišji vrhovi so se začeli izmotavati iz teme. Martin se je ozrl navzgor. Spreletelo ga je, ko je opazil svet na grebenih. Dejal si je: »Eden naju mora do tovarišev, da bodo vsaj vedeli, kje iskati.« Prijel je Gorjanovo roko, blesk v njegovih očeh se je sprijel in nista mogla odtrgati pogleda.

»Gorjan, oba morava od tod, ali pa oba ostaneva,« je šepetal nad tovariševim obrazom. Še in še mu je dopovedoval, naj skuša vstati in iti dalje. Ni mogel pokopati upanja, da Gorjan ne bo šel z njim.

Ko so privrele iz Gorjanovih ust komaj slišne, raztrgane besede, se mu je zdelo, da mu govori mrlič:

»Dobro veš, da jaz ne bom naredil nobenega koraka več. Zakaj se ukvarjaš z menoj? Pojdi! Ti si jim potreben. Komunist si, prekaljen borec, ti boš v tej borbi manjkal. Mene pa ne bo nihče pogrešal. Živel sem za svojo zemljo in zdaj bom tu sam lepo spokojno primrznil nanjo. Lahko rečeva, da boste prišli pome, a to ni mogoče, Martin. Meni ni hudo, nihče ne ostaja za menoj, dežela pa bo nekoč svobodna, če boste ti in tovariši ostali. Pojdi...«

Martin je doumeval položaj. Bil je napol mrtev, a udje so ga kljub temu spet ubogali. Vstal je, se ozrl v temo pod seboj in dejal:

»Dobro veš, da te težko pustim. Zakaj bi oba ne zmrznila. Moje življenje ni vredno več kot tvoje. Daj mi roko!«

Peter Skalar:

Ranjeno srce

Zdelo se je, da bo Gorjan vstal. A dalje kakor na kolena ni mogel. Poiskal je tovarišovo roko in zašepetal: »Zbogom, Martin. Če si me imel rad in če si mi tovariš, pojdi! Potrebujejo te.«

Čez Martinovo zmrzlo lice je pripolzel ledena solza. V njem se je trgalo in zavpil bi, če bi imel še dovolj moči. Čez čas se je spet sklonil h klečečemu Gorjanu in skrušeno vprašal:

»In kaj naj jim rečem? Ko pridem do njih, jim moram povedati, kaj je s teboj. Naj jim povem, da sem te pustil tu in da boš zmrznil?«

»Kaj jim boš rekel?« je drhtel Gorjanov glas. »Saj je vseeno, kaj jim rečeš. Da si me pustil v opazovalnici ali v zasedi. Da bom prišel za vami. Tudi to jim lahko poveš, da sem zmrznil. Razumeli bodo, da ni bilo potrebno obema zmrzniti in da bo svoboda lepša, če jo dočaka vsaj eden.« Skušal ga je odriniti, a je bil preslaboten.

Martin je ostal brez besede. Čutil je, da ga Gorjanova roka odriva. Zazdelo se mu je verjetno, da bo Gorjan zdržal. »Če ne zmrzne podnevi, ko se bo sonce uprlo v robove, ga pridemo zvečer iskat,« je pomislil. Ko le ni mogel oditi, mu je Gorjan položil ledeno roko za pas in ga tako prošeče pogledal, da se ni mogel več upirati.

»Če sem vam bil tovariš, me ubogaj! Pojdi za njimi! Mešto vam bo skuhal kdorkoli, brez tvoje razsodnosti pa ne bodo mogli. Jaz bom tu. Če bodo Nemci odšli in boste živi, me pridite zvečer iskat!«

Martinove noge so se premaknile. Stopil je vstran in zaihtel.

»Pojdi, vendar!«

»Zbogom, Gorjan!«

»Reci jim, da dobe Zrnovca na Prekladah! Nekaj kil moke je v mojem nahrbtniku. Dvakrat lahko skuhate mešto. Le pridite zvečer!«

Martin je z veliko težavo naredil prvi korak. Vselej, ko je dvignil nogo, vselej ko se je nagnil naprej, mu je bilo, da bi počenil in drsel nazaj h Gorjanu. Ozrl se je in še zadnjič dejal:

»Gorjan, počakaj nas! Ko se zvečer vrnemo, morash biti živ. Nasvidenje!«

»Nasvidenje,« je šepetal Gorjan še dolgo po ločitvi.

Onkraj drče se je Martin sesedel. Obšlo ga je, da je v staji ob plapolajočem ognju na varnem in da tovariši spe po pogradih. Zazdelo se mu je, da jih na pragu sprašuje:

»Kje je Gorjan?« Tuj glas je prihajal od ognjišča in malo resnice je čutil v besedah:

»Gorjan je v zasedi na Prekladah. Če bi Nemci lezli po drči na Podrtijo, jih bo zadržal.«

»Zakaj sem ga pustil?« si je rekel, ko se je ovedel.

»Dalje, naprej,« si je velel.

Opotekal se je. Zdelo se mu je, da traja pot celo večnost. V Zavrh je prišel kmalu za tovariši. Našel jih je tako, kakor si je vso pot mislil.

Dva sta še bedela. »Kje je Gorjan? Je še daleč?« sta vprašala.

»Ne bo ga. Pod noč se odpravimo ponj,« je zašepetal, se zgrudil k ognjišču in strmел v plamene.

Vpis gojencev v glasbeno šolo

Glasbena šola na Jesenicah bo sprejemala stare in nove gojence za oddelke: klavir, godala (violina, viola, čelo, kontrabas), solopetje, harmoniko, pihala in trobila.

Vpisovanje gojencev, starih in novih, bo 6., 7. in 8. septembra od 9. do 12. ure in od 16. do 18. ure v pisarni Glasbene šole (poslopje gimnazije, I. nadstropje desno). Stari gojenci naj prinesejo s seboj zadnje šolsko spričevalo Glasbene šole, novi pa morajo predložiti zadnje šolsko spričevalo matične šole (osnovne šole, gimnazije, strokovne šole).

**RAVNATELJSTVO GLASBENE ŠOLE
NA JESENICAH**

Komunalni servis Jednice vedno bolj izboljšuje svoje usluge

Vsak dan 600 do 700 kg perila

Pralnica perila je v juliju roko območje Gorenjske to letos dosegla rekordno storitev, saj so oprali in zlikali v tem mesecu 14.280 kg perila, ali približno 600 do 700 kg dnevno. Do danes je jeseniška pralnica perila ena največjih in najmodernejših v Sloveniji. Da so cene uslugam (pranje in likanje) za 20 do 30 odstotkov nižje od ostalih pralnic v Sloveniji, je glavni razlog v tem, ker je na Jesenicah in sploh za šir-

edina pralnica, ki zaradi velikih količin pri enkratni režiji ustvarja večji dohodek pri nizkih cenah. Pralnica perila pa bo svojo količinsko storitev še povečala, ko bo došla nujno potrebni avtomatski stroj za likanje srajc.

Tudi kemična čistilnica si je pridobila lep renome. Poprečno jo obišče okrog 100 do 150 strank z Jesenic in okolice, prebivavci Bleda in Bohinja pa lahko oddajo obleke v zbiralnicah, ki jih ima v teh krajih Komunalni servis. Kemična čistilnica je znana po kakovosti čiščenja in kratkem roku daleč naokoli. Opremljena pa je z najmodernejšimi stroji - čistilnimi in likalnimi in očisti mesečno od 3000 do 4000 kg oblek. Storitve so v tem oddelku povečali v primerjavi z lanskim letom za 35 odstotkov.

Od februarja letos pa je to podjetje odprlo tudi oddelk za popravilo nogavic. Da je bil potreben, je dokaz vedno polno naročil in dejstvo, da bo treba nabaviti še najmanj dva stroja za repariranje nogavic.

Težko bi si danes predstavljali spet Jesenice brez pralnice, kemične čistilnice oziroma Komunalnega servisa z njegovimi obrati, saj nudi nam prebivavcem veliko uslug, ki smo jih morali prej iskati drugje, poleg tega pa zaposluje blizu 50 žensk in tako pomaga reševati vprašanje zaposlovanja žensk v naši občini.

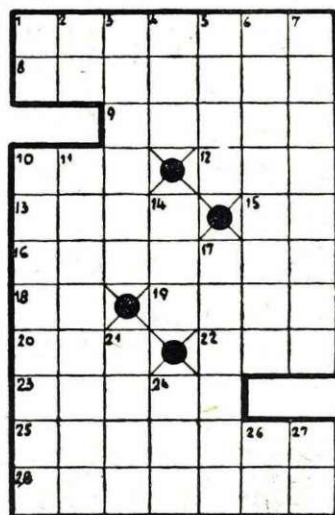
ZAHVALA

Ob nepričakovani izgubi mojega moža

ANTONA RAZINGARJA se prisrčno zahvaljuje so-stanovavcem in še posebej družini Pohar in Marjanu Dolinšku za pomoč v dneh težke izgube. Iskrena hvala kolektivu mehanične delavnice za podarjeni venec, kakor tudi vsem ostalim darovavcem lepih vencev in cvetja. Zahvaljujem se vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča žena Ančka in ostalo sorodstvo

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. obrat naše železarne, 8. razprava, obravnava, 9. hrvaško moško ime, 10. otok med Irsko in Anglijo, 12. določene barve, 13. sveti bik starih Egipčanov, 15. latinski veznik, 16. pentljasta značka, 18. arabski žrebac, 19. pesnik, 20. del živalskega telesa, 22. smuči, 23. električne morske ribe, 25. puščavski ris, 28. zlid uho pri starih Perzijcih.

Navpično: 1. zadnja in 21. črka abecede, 2. kem. simbol za iridij, 3. časopis, 4. uraden spis, 5. skrajni konec v morje segajoče celine, 6. progres, 7. napadi na politične osebnosti, 10. mesto ob Jadranski obali, ki ga je pred nedavnih hudo prizadel potres, 11. lekarnar, 14. vas blizu Ljubljane, 17. mesojeda rastlina, 21. dvojice, 24. jugoslovanska tovarna avtomobilov, 26. začetnici izumitelja dinamita, 27. kemični simbol za litij.

Pozdrav kongresu IKAR na Vršiču

V letošnjem letu, ko praznuje naša Gorska reševalna služba svoj zlati življenjski in delovni jubilej (1912-1962), je naša planinska organizacija še posebej počaščena, ker bo kongres mednarodne gorske reševalne organizacije IKAR na Vršiču, v čudovitem planinskem okolju nad Savo in Sočo. Kongres bo začel z delom v nedeljo, 2. septembra in bo trajal do srede. Na kongresu bodo govorili najprej o problemu nesreč v planinah ter o uspehi in pravilni prvi pomoči ponesrečenecem. V tej razpravi bodo sodelovali zdravniki in strokovnjaki. Drugi dan bodo obravnavali probleme organizacije IKAR, zadnji dan pa je namenjen prikazu sodobnega in varnega tehničnega reševanja težko ponesrečenih gornikov. Pozneje bodo gostitelji spremljali številne goste iz Francije, Italije, Švice, Nemčije, Avstrije, Poljske in drugih alpskih dežel v čudovit svet naših mogočnih gora. Tretji dan zasedanja kongresa IKAR bodo tehn. strokovnjaki pod vodstvom Wastla Marinerja in Jožefa Grammingerja prikazali uporabo sodobne tehnične opreme pri varnem najtežjem reševanju in preizkusili radioprimopredajne tranzistorje za obveščanje ob planinskih nesrečah in elementarnih nevarnostih v gorah. Udeležencem kongresa IKAR na Vršiču želimo pri delu veliko uspeha in da bi se v naši sredi počutili kar najboljše. — U. Ž.

ŠE TA MESEC JAVNE KOPALNICE NA JESENICAH

Že dolga leta si Jeseničani želimo javnih kopalnic, posebno tisti jih težko čakajo, ki doma nimajo kopalnice. Z deli na tem objektu bodo zaključili že v septembru. Tako bodo tudi Jesenice dobile objekt, ki je res nujno potreben.

V kopalnicah bo šest kabin s prhami in dve kabini z banjami. Izdelane bodo sodobno, s primerno opremo, tako da bo kopanje zadovoljilo vsakogar. — Poslovati pa bo začel tudi oddelk s pedikerjem, ki pa bo začasno odprt le dvakrat tedensko (točno vas bomo še obvestili).

Javne kopavnice so del podjetja Komunalni servis, ki si prizadeva, da bo lahko vsak dobil v tem novem oddelku res vso potrebno nego telesa s kopanjem in masažami.

Zapišemo naj še to, da je zdaj prevzelo podjetje Komunalni servis tudi brivsko-frizerske poslovalnice prejšnjega samostojnega podjetja na Jesenicah in Javorniku. Iz vsega tega vidimo, da to podjetje širi svojo dejavnost in bo predvidoma tudi uredilo novo brivnico na železniški postaji poleg restavracije v zameno za sedanjost v kletnih prostorih. Uredili jo bodo zelo moderno in bo odgovarjala vsem strokovnim in higienskim predpisom.

Letošnje letne medobratne športne igre

V četrtek 23. avgusta je bil plenum športnih referentov naše železarne. Obravnavali so predložene spremembe pravilnika medobratnih športnih iger. V spremenjenem pravilniku bo večji poudarek na množičnosti ozir. rekreativnem športu, medtem ko je v sedanjem pravilniku bolj poudarjen tekmovalni šport. — Več o pomenu teh sprememb in o samem pravilniku bomo pisali v prihodnjih številkah. — Na tem plenumu so športni referenti govorili tudi o urniku tekmovanj in izžrebali pare za tekmovanje.

Razpored tekmovanj bomo

objavljali v »Železaru« sproti tako, da bodo naši bralci pravočasno seznanjeni s tekmami, ki so na programu. V minulem tednu so bile na programu že tekme v plavanju. V dneh od 31. avgusta do 10. septembra pa bo na sporedu tekmovanje v odbojki. Za tekmovanje se je prijavilo 20 ekip, ki so razdeljene v štiri skupine. Finalno tekmovanje v odbojki pa bo 10. septembra ob 15.30 uri. Že v prihodnji številki bomo lahko podrobneje poročali o rezultatih, ki so bili doseženi v

jeseniškem kopališču ter o prvih srečanjih odbojkarjev iz naših obratov.

Poleg plavanja in odbojke bo letos na sporedu še tekmovanje v streljanju, balinanju, atletiki, namiznem tenisu, kegljanju in šahu. Komisija za šport pri Izvršnem odboru sindikalne organizacije letos ni uvrstila v tekmovanje nogometa, ker izkušnje iz prejšnjih let kažejo, da tekmovanje v tej sicer zelo zanimivi športni panogi predstavlja precejšnje tehnične težave in seveda tudi stroške.

CQ YU3JGH

POJASNILO K ČLANKU:

Mnenja o disciplinskih komisijah v EE

V zadnji številki »Železara« smo na 2. strani objavili članek z gornjim naslovom. Ker je v drugem odstavku prišlo do zamenjave besednega reda in stavek ni bil jasen, objavljamo naslednji popravek: »Ne bo odveč, če bi delavski sveti in upravni odbori ter zbori v EE pri svojem delu ustanovili občasne komisije, kadar je treba rešiti določena vprašanja, toda z nalogo, da DS EE predlagajo primerno rešitev problema s potrebno in konkretno utemeljitvijo. — Vendar smatramo, da bi bilo imenovanje stalnih disciplinskih komisij pri DS EE brez koristi.«

V kroških Ljudske tehnike so zajete številne dejavnosti, ena od teh pa je tudi radioamaterstvo. Radioamaterstvo je najbolj razvito na Koroški Beli, kjer imajo že več let klub radioamaterjev, ki ima oznako YU3JGH. V klubu posvečajo veliko pozornost mladini, vendar če bi imeli primerne prostore, bi bilo delo lahko še bolj množično.

Z novim šolskim letom namerava tozadevna komisija pri odboru LT obnoviti krožek tudi na Blejski Dobravi, ki je zaradi težav s strokovnim kadrom prenehal z delom. Komisija je uspela pridobiti sodelavce, ki bodo ob pomoči tovarišev Tersegla, Erlaha, Srpčiča in Družnika krožek zopet obnovili. Tudi na Jesenicah bodo skupno s komisijo za šolstvo

in vodstvu šol organizirali radioamaterske krožke.

Zanimivo je, da odziv ni zadovoljiv pri starejših, ki so bili v JLA kot vezisti, gonio-metrski in podobno. Klub radioamaterjev ima sodobno primopredajno postajo, na kateri bi lahko mnogi obvezniki vadili, istočasno pa bi jim bilo, po sporazumu JLA in SRJ, delo v klubu in opravljenih 80 vez priznanih kot opravljena vežba. Toda saj je tudi delo radioamaterjev zelo zanimivo, saj si tako rekoč povezan s celim svetom.

Klub radioamaterjev vabi veziste in ljubitelje te dejavnosti, da se jim pridružijo v stari šoli na Koroški Beli in sicer vsak petek od 18. ure naprej, pionirji in mladinci pa vsak četrtek od 17. ure naprej.

Stane Mencinger

Vlak »Bratstva in enotnosti«

14. septembra bo pripeljal na Jesenice vlak »bratstva in enotnosti« goste iz okolice Valjeva, ki so bili med vojno gostitelji naših izseljencev.

Že dalj časa se pogovarjamo o vlaku »bratstva in enotnosti« za Gorenjsko. Tokrat nekaj več o tem, saj nas le še 14 dni loči od tega dogodka.

Če posežemo dobrih 21 let nazaj v leto 1941, ko je okupator pregazil našo deželo, se nehote spomnimo tistih težkih dni, ko se je začelo množično preseljevanje naših

sprejeli še istega dne ob 14 uri na Jesenicah. Ostali gostje pa bodo ostali v Kranju, oziroma Škofji Loki, Trzinu in Radovljici. Centralni sprejem gostov iz okolice Valjeva bo na Cankarjevem trgu (prel T'ovim domom), kjer bodo tudi razporedili goste posameznim gostiteljem. Med tridnevnim bivanjem na Gorenjskem jim bomo razkazali naše kraje in razna obeležja iz NOB. Obenem bomo takrat počastili spomin na našega nekdanjega sodelavca in prvoborca Albina Pibernika, ki je bil tudi v Srbiji in je že leta 1941 sodeloval v NOB ter bil prvi komandir Cankarjeve čete, v kateri so bili sami Slovenci. Po njem se bo tudi imenoval kulturno-prosvetni dom na Javorniku, ki ga bodo zgradili. Tako se bomo vsaj nekoliko oddolžili spominu prvoborca in komisarja zaščitne čete glavnega štaba NOB.

Točen program bivanja in prireditev ob sprejemu gostov iz Srbije bomo objavili v prihodnji številki, že sedaj pa vabimo vse, da v čim večjem številu pridejo na sprejem in sodelujejo pri poznejših srečanjih z gosti iz Srbije.

Albin Pibernik — prvoborec in prvi komandir Cankarjeve čete v Srbiji

prebivavcev v Srbijo in na Hrvaško. To je bil prvi varnostni ukrep okupacijskih sil, val izseljevanja pa je zajel vso Štajersko in Gorenjsko. Nekaj tisoč prebivavcev je moralo nasilno zapustiti svoje domove in skoraj brez vsega so se po daljši negotovosti znašli v bratski Srbiji, ki je bila prav tako pregažena in opustošena. Poudarjam, v bratski Srbiji, kajti tamošnje prebivavstvo je sprejelo naše izseljence toplo in bratsko. Nudili so jim gostoljubje in pomagali vsa dolga leta pregnanstva, ko sta se kovala bratstvo in enotnost med Srbi in Slovenci. Da to drži, nam potrjuje sprejem bivših izseljencev iz Štajerske lani v Srbiji in gostoluben sprejem Srbov na Štajerskem. Sedaj pa so v teku priprave za obisk srbskih gostiteljev na Gorenjskem.

Dolžnost nas vseh, zlasti pa še živečih nekdanjih izseljencev je, da nudimo gostom, ki bodo prišli k nam 14. septembra, kar največ ugodja, topline in gostoljubja ter se jim tako vsaj delno oddolžimo. Vlak »bratstva in enotnosti« bo prispel v Kranj 14. septembra in pripeljal okrog 350 gostov. Od teh jih bomo okrog 100

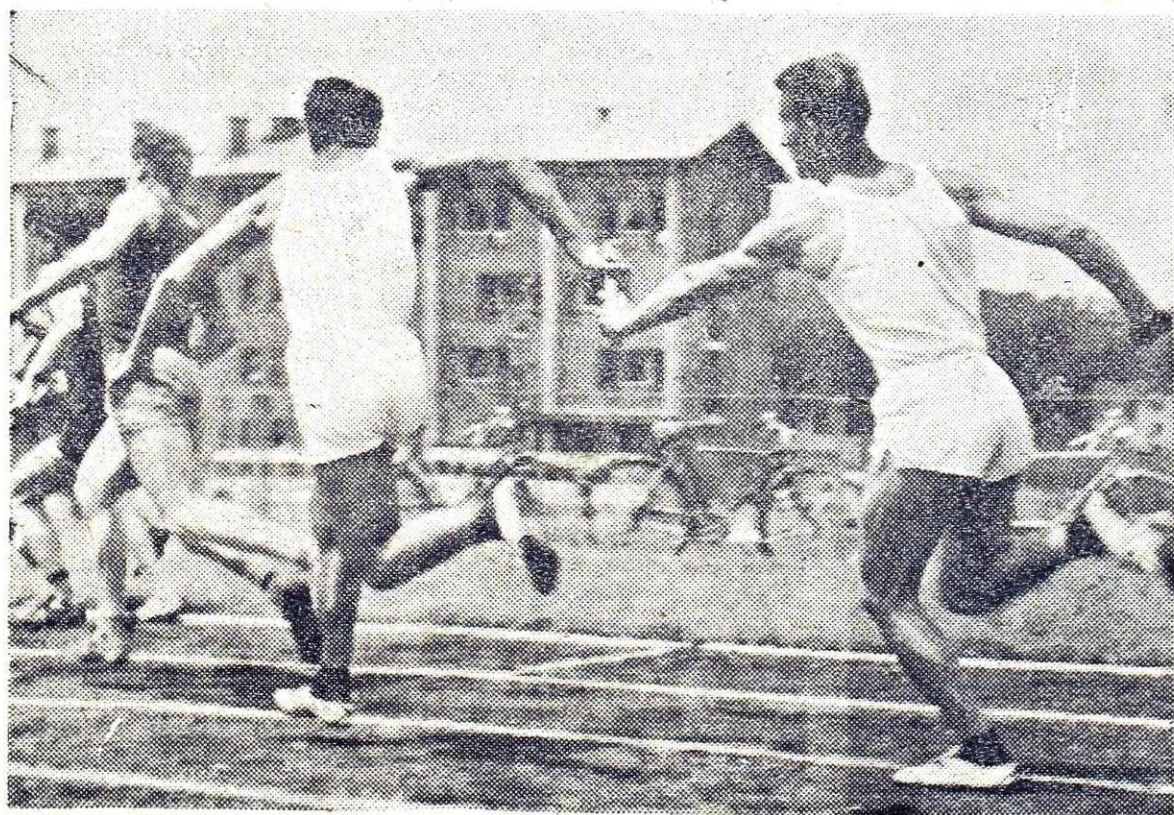
TONČKU RAZINGERJU V SLOVO

V sredo, 15. avg., smo spremili na zadnjo pot na Blejsko Dobravo Tončka Razingerja, po domače Volarjevega Tončka. To ime je Tonček dobil po očetu, ki je bil volar pri naši železarni in je z volmi vozil vagone po tovarni in na železniško postajo.

Pokojni Tonček Razinger je bil rojen leta 1895 v Ruardovi graščini na Stari Savi, kjer je stanoval 67 let, vse do svoje smrti. Po prvi svetovni vojni je služil kadrovske rok pri letalstvu, v naši železarni pa je bil zaposlen kot strugar v mehanični delavnici več kot 35 let. Med ljudmi je bil zelo priljubljen, saj je imel vedno dovolj smisla za humor. Na dobrodelnih prireditvah je večkrat igral za zabavo in sodeloval tudi na večjih celovečernih prireditvah na Jesenicah. Tonček Razinger je bil eden od naših najstarejših Jeseničanov, ki bo ostal v prijetnem spominu vsem, ki so ga poznali.

Ob njegovi smrti želimo, da bi mirno počival v slovenski zemlji, mi pa, ki smo ostali, se bomo še naprej trudili, da bomo sledili njegovemu zgledu, svojcem pa naše iskreno sožalje.

Anton Markizeti
v imenu prijateljev

Ceprav z zamudo, objavljamo danes še en posnetek z metalurških športnih iger v Štarih: Predaja naše štafete

Železna goba - vložek za elektropeč

Znana je stvar, da se železarski strokovnjaki že desetletja trudijo razviti postopek, ki bi omogočil proizvodnjo jekla direktno iz železne rude, brez vmesne stopnje na plavžu. Bilo je preizkušeno že veliko število različnih postopkov in nekateri med njimi so v poskusni fazi kar dobro uspeli. Vendar ko je bilo treba preiti na industrijsko proizvodnjo, se je pokazalo, da z ekonomske strani še zdaleč ne morejo konkurirati klasičnemu postopku plavž-jeklarna.

Skoraj edini postopek, pri katerem se ob določenih pogojih lahko govori o ekonomski upravičenosti za njegovo uporabo, je proizvodnja železne gobe. Seveda pri tem ne gre za direktno proizvodnjo jekla iz železne rude, temveč samo za določeno predelavo te železarske surovine brez plavža. Na ta način se dobi delno reducirani produkt v trdnem stanju, ki vsebuje običajno 80–90 % Fe in se lahko uporablja kot vložek za nadaljnjo predelavo v jeklo.

V mehiški železarni Hojalata y Lamina S. A. v Monterreyu so razvili poseben postopek za proizvodnjo železne gobe, ki jo potem uporabljajo skupaj z večjo ali manjšo količino starega železa kot vložek na 70 tonskih elektropečeh.

Proizvodni postopek poteka v dveh napravah, ki omogočata dnevno proizvodnjo 750 ton železne gobe. Kot reducenta služita vodik in ogljikov monoksid, ki jih dobijo z razkrojem zemeljskega plina v posebni napravi in prehajata v posebne retortah skozi železno rudo ter jo reducirata v železno gobo. Proces poteka pri temperaturi okoli 1000°C, kar pomeni, da se ruda še ni začela nataljevat in redukcijske reakcije izvajajo, ko je ruda v trdnem stanju. S tem postopkom odstranijo tudi do 80 % žvepla, ki je v rudi in ker je količina žvepla v zemeljskem plinu le majhna, je železna ruda z ozirom na količino žvepla zelo kvalitetno gradivo.

Za proizvodnjo železne rude uporabljajo v tej železarni dve vrsti železne rude, ki sta hematitnega izvora. Iz tabele je razvidna sestava obeh železnih rud in železne gobe, ki jo iz teh dveh vrst železne rude proizvajajo.

sestava	železna ruda		železna goba	
	I (v %)	II	I (v %)	II
Fe	66	60	89–91	80–82
jalovina	5,0	9,0	6,6	11,4
O ₂	27,0	25,0	2,8	3,0
C	—	—	0,15–0,25	0,15–0,25
S	0,02–1,00	0,02–0,08	0,04	0,02

Pred redukcijo železno rudo klasirajo tako, da dobijo velikost zrna v mejah 6–50 mm, medtem ko med samim postopkom razpada ruda v drobnejše frakcije, tako da dobijo v najboljšem primeru 42 % v debelini nad 10 mm, 26 % 5 do 10 mm, 12 % 3–5 mm in 20 % pod 3 mm.

Proizvedeno železno gobo uporabljajo kot vložek v 70 tonskih elektropečeh in sicer so poskusili že v vseh razmerjih med 0 in 100 % železne gobe oziroma starega železa v vložku. Sedaj obratujejo z vložkom, v katerem je 65 % železne gobe in 35 % starega železa, kar se je izkazalo v vsakem oziru kot zelo ugodno.

Primerjava storitve 70 tonske elektro peči pri uporabi železne gobe v vložku in brez nje je pokazala, da ni nobenih razlik, ker so v obeh primerih dosegli storitev 13 t/h. Na porabo električne energije vpliva količina jalovine v železni gobi in je pri 100 % uporabi železne gobe za vložek za okoli 12 % večja kot pri uporabi samega starega železa. Tudi poraba apna je zaradi kisle jalovine železne gobe nekoliko višja, prav tako

je vzdržnost ognjevzdorne obloge peči pri 70 % porabi železne gobe v vložku za 15–20 % skrajšana.

V kvalitetnem oziru ima jeklo, proizvedeno z vložkom, v katerem je večja količina železne gobe, to prednost, ker ima manj škodljivih primesi kot če uporabljamo za vložek le staro železo. Zato je vložek z železno gobo posebno primeren za proizvodnjo kvalitetnega jekla za globoko vlečenje, kjer mora biti količina škodljivih primesi čim manjša.

Praksa v tej mehiški železarni je pokazala, da je možno tehnično in ekonomsko proizvesti železno gobo in jo uporabiti kot vložek v jeklarni le pod določenimi pogoji. Predvsem je važno vprašanje goriva za plavž in če ni na razpolago premoga za koksanje ali poceni električne energije za proizvodnjo grodlja v nizko jaškatih elektropečeh. Kot drugo je vprašanje investicijskih stroškov, ki so za izgradnjo plavža znatno višji kot pri napravi za proizvodnjo železne gobe. Važna je tudi količina in cena starega železa, ki ima v nekaterih deželah odločilen vpliv na ekonomiko v železarnah. Posebno je to važno, če je istočasno na razpolago cenena in kvalitetna železna ruda. V velikih količinah mora biti na razpolago tudi zemeljski plin. V skrajnem primeru lahko uporabimo namesto zemeljskega plina tudi nafto. Končno je važen tudi kvaliteten proizvodni program, ker je postopek z železno gobo v vložku, kot je bilo že prej omenjeno, zelo primeren za proizvodnjo tistih vrst jekla, ki morajo imeti čim manj nezaželenih in škodljivih elementov.

Vprašanje zase je uporaba tega postopka v deželah Afrike in Južne Amerike, ki železno rudo v velikih količinah izvažajo. V takem primeru bi lahko proizvajali železno gobo na mestu izkopa oziroma pred nakladanjem na ladje, kar bi znatno znižalo transportne stroške in omililo vprašanje ladijskega prostora za prevoz železne rude.

V Evropi ta postopek zaenkrat še nima posebnega pomena, lahko pa se bo uveljavil v bodočnosti, če bo na razpolago dovolj zemeljskega plina.

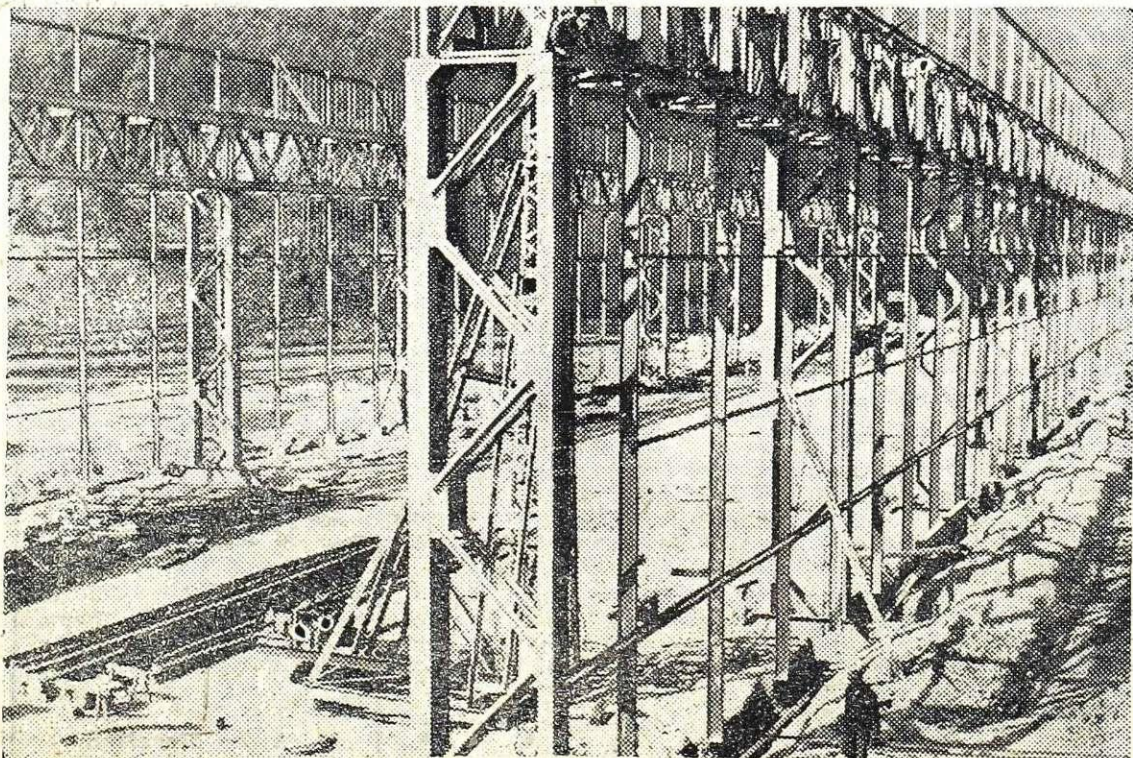
K.

Mladinci iz martinarne so obiskali Pulj

Dne 24. avgusta letos so mladinci obrata martinarne priredili dvodnevni izlet v Pulj. Na pot so odšli 24. avgusta zvečer z brzovlakom, medtem ko so se vrnili 26. avgusta ponoči.

Prenočili so v znanem puljskem hotelu »Rivieri« in si med svojim bivanjem ogledali znamenitosti tega prijaznega mesta v Istri. Najbolj prijetno pa je bilo brez dvoma kopanje v morski vodi, in sicer v kopališčih »Stoja« ter »Zelenika«.

Izlet je lepo uspel in mladinci so se v nedeljo zadovoljni vrnili nazaj na Jelenice.

Hala za vzdrževanje na Belškem polju bo kmalu pripravljena za obzidavo z opeko

železarski
GLOBUS

AVSTRIJA — V letu 1961 so proizvedli v Avstriji 3,1 milijonov ton jekla, ali za 1,9 % manj kot v letu 1960. Od te količine je bilo 1,8 milijonov ton ali skoraj 59 % jekla proizvedeno po postopku žilavljenja s kisikom.

KANADA — Kanadska družba, ki izkorišča rudnike železne rude, namerava zgraditi 65 km dolg cevovod za transportiranje železne rude od rudnika do пристanišča na Tihem oceanu. Železno rudo bodo pred transportiranjem po cevovodu zmešali z vodo in po transportu ponovno posušili ter suho nakladali na ladje.

INDONEZIJA — Na zahodnem delu otoka Java bodo podjetja iz Sovjetske zveze zgradila novo železarno, ki bo imela letno kapaciteto 100.000 ton surovega jekla.

FRANCIJA — Francoska četrt štiriletk predvideva v letu 1965 povečanje proizvodnje jekla od 18,5 milijono

nov ton, kolikor so ga proizvedli v letu 1961, na 24,5 milijonov ton.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

JOŽETA LOGARJA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nam v dneh težke izgube stali ob strani in nam pomagali, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Posebno se zahvaljujem dr. Tancarju za zdravljenje, upokojevcem za podarjeni venec in godbi na pihala DPD Svoboda »Fr. Mencinger« za ganljive žalostinke. Vsem še enkrat najlepša hvala!

Žalujejo: žena, hčerka z družino in ostalo sorodstvo.